

ข้อ ๖ ในคดีที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใด จะฟ้องคดีนั้นเองไม่ได้ โดยกฎหมายห้าม อัยการมีอำนาจรับตรวจข้อความนั้นแล้ว เป็นโจทก์ได้

ข้อ ๗ อัยการ มีอำนาจที่จะถอนฟ้องคดีที่อัยการเป็นโจทก์ หรือจะไม่ฟ้องคดีที่ศาลได้ส่งลงให้ฟ้องก็ได้ แต่อัยการต้องแจ้งความนั้นไว้ให้ศาลทราบ

มาตรา ๓๖ กองกระทรวงแลดำรงภูธรจะมีอำนาจเป็นโจทก์ในศาลได้เพียงไร ในคดีอาญา ให้เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม มีอำนาจออกกฎข้อบังคับ

มาตรา ๓๗ ถ้ากระทรวงหนึ่ง กระทรวงใดจะตั้งเจ้าพนักงานไปว่าความ ให้มีตราส่งมายังกระทรวงยุติธรรม เพื่อจะได้ส่งไปยังศาลแล้วให้ถือว่าเจ้าพนักงานผู้นั้น มีอำนาจเหมือนอัยการใน ความเรื่องนั้น

ว่าด้วย

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง
รัตนโกสินทร ศก ๑๙๓๗

หมวดที่ ๑

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง รัตนโกสินทร ศก ๑๙๓๗

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้ในโรงศาลทั้งปวงทั่วไปตลอดพระราชอาณาเขตร์ ยก

เว้นไว้แต่ในศาลพิเศษ ซึ่งมีข้อบังคับสำหรับศาลนั้นไว้แล้ว แต่ในศาลที่มีธรรมเนียมในศาลมาใช้เป็นกฎหมายอยู่จะไม่ใช่ตามกพิจารณานี้ก็ได

หมวดที่ ๒

ว่าด้วยอำนาจศาล

มาตรา ๓ คดีที่ได้พิพากษาเด็ดขาดแล้วห้ามไม่ให้มา รื้อ ร้อง ฟ้อง กันอีก

มาตรา ๔ ผู้ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ของผู้พิพากษา มีข้อห้ามไม่ให้กระทำการนั้นเป็นอันขาด ในข้อที่กล่าวต่อไปนี้ คือ

- ๑ ถ้าผู้พิพากษานั้นเป็นผู้มีผลประโยชน์ที่ใดที่เสียเกี่ยวของ อยู่ในคดีนั้นด้วยก็ดี
- ๒ หรือถ้าเป็นญาติของหรือมีความเกี่ยวพันกัน โดยทางสายโลหิตสืบตระกูลต่อกัน หรือโดยทางเป็นลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายใน ๓ ชั้นก็ดี หรือเป็นจรรยาเกี่ยวพันกัน โดยทางแต่งงานนับได้เพียง ๒ ชั้นก็ดี

๓ หรือถ้าเป็นผู้ที่ใดเบียดเบียนพยานโดยที่ใดรู้ได้เห็น หรือโดยเป็นผู้ชำนาญการพิเศษที่เกี่ยวข้อง ในคดีนั้นก็ดี ในข้อหนึ่งข้อใดเหล่านี้ต้องห้ามไม่ให้เป็นผู้พิพากษาในคดีนั้นเป็นอันขาด

มาตรา ๕ เมื่อโจทก์จำเลยมาถึงศาลพร้อมกันใดเมื่อใด ให้ผู้พิพากษามีอำนาจว่ากล่าวเปรียบเทียบให้คู่ความปรานีปรานคมยอมกันได้

หมวดที่ ๓

ว่าด้วยลักษณะ พ้อง ความ

มาตรา ๖ การที่จะ พ้อง ความ ให้ พ้อง ณศาล ตาม ชั้น ที่ สัม ควร แก่รูป ความ ซึ่ง มีอำนาจ ตาม พระธรรมนูญ แด พระ ราช กำหนด กฎหมาย พ้องจะ พิจารณา ความ เรื่อง นั้น ได้

มาตรา ๗ คดี เรื่อง ทรพีย ชน พัง เค็ด ออกจาก ที่ ไม่ ได้ หรือ ที่ เกี่ยว แก่ ทรพีย นั้น ประการหนึ่ง คดี เรื่อง ทรพีย อื่น พัง เค็ด ออกจาก ที่ ได้ ประการหนึ่ง ให้ โจทย์ พ้อง ในศาลที่ ทรพีย เหล่า นั้น อยู่ ในเขต อำนาจ หรือ ใน ศาล ที่ จำเลย ตั้ง ทำมาหากิน อยู่ ก็ได้

การ ที่จะ พ้อง ศาล ไหน นั้น ตามธรรมดา แล้ว ให้ พ้อง ใน ศาล ที่ ทรพีย อยู่ ใน เขต อำนาจ ถ้า จะ พ้อง ในศาล ที่ จำเลย ตั้ง บ้าน เรือน อยู่ แล้ว คง แสดง ให้ ศาล นั้น เห็น ว่า เป็น การ สอดกั การ พิจารณา ก่อน เมื่อ ศาล เห็น สัมควร จึง ให้ มีอำนาจ อนุญาต ให้ พ้อง ได้

มาตรา ๘ ถ้า ทรพีย สัมบัต พัสตุดังว่า ไว้ ใน มาตรา ๖ อยู่ ใน ที่ เหลื่อมล้ำ ไม่ แน่ชัดว่า อยู่ ใน ที่ ซึ่ง ที่ เขต อำนาจ ศาล นั้น หรือ ศาล อื่น ซึ่ง เขต อยู่ ติด ต่อกัน เมื่อ ศาล ได้ พิจารณา เห็น ข้อ สงสัย มี อยู่จริง เช่น นี้แล้ว ก็ ให้ จดหมาย เหตุ ลง ไว้ แด พิจารณา คดี นั้น ได้ ต่อ ไป เหมือน กับ ที่ เหล่า นั้น อยู่ ใน เขต อำนาจ ของ ศาล นั้น แล ข้อ สงสัย เช่น นี้ ว่า จำเลย จะ เคา เปะ เหตุ อุทธรณ์ ว่า สัมบัต พัสตุดังว่า นั้น ไม่

ได้อยู่ ใน เขต อำนาจ ของ ศาล ที่ พิจารณา ความ เมื่อ ศาล อุทธรณ์ ได้ ตรวจ เห็น ข้อ สงสัย ของ ศาล เดิม สัมควร แล้ว ก็ ย่า ให้ พ้อง เป็น บทบรรณ ใน ข้อ นั้น

มาตรา ๘ ความ พัง นั้น เกิด แต่ สรรพ เหตุ อย่าง อื่น นอกจาก ที่ ว่า มา แล้ว นั้น ให้ พ้อง ใน ศาล ต่าง ๆ ดังนี้ คือ

๑ เกิด มุด คดี ใน เขต ใด ให้ พ้อง ใน เขต นั้น

๒ จำเลย ตั้ง ทำมาหากิน อยู่ แห่ง ใด ให้ พ้อง ใน ศาล สำหรับ เขต นั้น

ศาล มีอำนาจ จะ ตั้ง ให้ พ้อง ใน ศาล ตาม ข้อ ๑ หรือ ข้อ ๒ ได้ แล แต่ จะ เห็น สัมควร แก่ การ พิจารณา เว้น ไว้ แต่ ถ้า โจทย์ จะ ขอ พ้อง ตาม ข้อ ๑ ให้ ได้ แล ก็ ให้ ศาล ยอม ให้ พ้อง ได้ เมื่อ โจทย์ นั้น แสดง ให้ ศาล เห็น ว่า จำเลย มี ทรพีย อยู่ ใน เขต ของ ศาล นั้น

มาตรา ๑๐ ใน คดี ที่ พ้อง เรียก ดิน ใหม่ ใน การ ที่ ได้ ประทษุ รุ้ย ค้อ บุคคล กัด ค้อ ทรพีย เค็ด อื่น ที่ ได้ กัด ถ้า ได้ ประทษุ รุ้ย ค้อ กัน ใน เขต ศาล นี้ แล ผู้ กัด คง ย่า ได้ ประทษุ รุ้ย ค้อ กัน ทำมาหากิน อยู่ ใน เขต ศาล อื่น ศาล นี้ ให้ โจทย์ สัม พ้อง ใน ๒ ศาล นี้ ถ้า ๒ ศาล นี้ มี ศาล หนึ่ง เป็น ศาล

มาตรา ๑๑ ถ้า สัมบัต พัสตุดังว่า นี้ ไม่ พ้อง จะ ให้ เค็ด อื่น ที่ ให้อยู่ ใน ท้อง ที่ อื่น เดียว กัน แต่ ถ้า

เกี่ยว อยู่ใน เขตอำนาจศาลนั้นบ้าง ศาลนี้บ้าง
โจทก์จะฟ้อง ในศาลใด ซึ่ง มี สัมบัติ พัดตุที่
ได้ว่า มา อยู่ใน เขตอำนาจศาล แม้แต่ส่วน
หนึ่ง ก็ว่า ความ ได้ ทั้ง เรื่อง

มาตรา ๖๒ ข้อความที่ได้ความแล้วในหมวดนี้
ด้วยเรื่อง จะ ให้ โจทก์ฟ้อง ณศาลใด แต่ศาล
ใดควร รับ ฟ้อง ของโจทก์ในวันนั้น ให้เข้าใจ
เสียว่า เป็นการ ใน ระหว่าง โจทก์กับศาล ในชั้น
หมายเรียกจำเลยครั้งแรก ส่วน การ ภาย
หลัง นั้น ให้จำเลย มีอำนาจ มีคำร้อง ขอต่อศาล
ซึ่ง ให้เปลี่ยน ที่ พิพากษาคดีนั้นได้ แต่จำเลย
ต้อง ชี้แจง เหตุ ให้ ชัดเจน ใน คำ ร้อง ของ จำเลย
เมื่อศาล เห็นว่าถ้าจะยื่นชำระไปเองแล้ว คู่ความ
จะ ไม่ได้ รับ ความ ยุติธรรม ก็ ให้ศาล นั้นมี
อำนาจโอนคดีนั้น ไปยัง ศาลอื่น ที่จะชำระให้เป็น
ยุติธรรมได้

มาตรา ๖๓ ถ้าคู่ความฝ่ายใดมีเหตุ รัง เกียด
ผู้พิพากษา ในศาล ที่จะ เป็น ความ กั้น ซึ่ง ศาล
นั้น มีผู้พิพากษาแต่คน เดียว แล้ว ให้คู่ความ มี
อำนาจ ทำคำ ไป ร้อง ยื่นศาล ที่ สูง กว่าศาลนั้นตาม
ระเบียบ พระธรรมนูญได้ คู่ความ ต้อง อธิบาย
เหตุ โดย พิสดาร ซึ่งฟ้อง ด้วย ข้อห้ามข้อใดข้อหนึ่ง
ของ มาตรา ๕ หรือเหตุ ร้าย สำคัญ อย่างอื่น ซึ่ง
จะให้ศาล สูง เห็นชัด โดย ธรรมดา ว่า คู่ความ
ผู้นั้น จะ ไม่ได้ รับ ความ ยุติธรรม เลย ใน ศาล นั้น
ก็ ให้ศาล สูง มีอำนาจสั่งให้ โอน ความ ไปยังศาล

อื่น หรือ โอน ความ ให้ผู้ พิพากษา คนอื่น เป็นเจ้า
หน้าที่ชำระ ได้ แต่คำร้อง อย่าง นี้ คู่ความ ต้อง
ร้องเสียโดยเร็ว ใน ก่อนวัน นัด พิพากษา ถ้าพ้น
นั้น ไปร้อง ไม่ได้ แต่เมื่อศาลสูง ได้ มีคำสั่ง
อย่างไรแล้ว เป็น ที่สุด เพียง นั้น ยุติธรรม
ฎีกา ไม่ได้

ในเวลาที่คู่ความ มีคำร้อง ไปศาลสูง ดังนี้
ศาลเดิมไม่จำเป็นต้อง หยุด การ พิพากษา เว้น
ไว้แต่จะ ได้รับ คำสั่ง จากศาลสูง

หมวดที่ ๔

ว่าด้วย วิธี พิพากษา ความ มะโนสำเร่

มาตรา ๖๔ บรรดาความ ซึ่งโจทก์ ร้อง ขอให้
ศาล บังคับ ในคดีอื่น เกี่ยวกับ ทรัพย์สินของหรือ
สมบัติพัสดุ อย่างอื่น หรือ สิ่ง อื่น ใดอัน เป็น
ข้อวิวาทในคดีอื่น นั้น มีกำหนดทุน ทรัพย์ หรือ เงิน
หรือ ราคาที่โจทก์ ร้องขอไม่เกิน กว่าสองร้อยบาท
หรือ มี โทษ จำคุก ไม่เกิน กว่าหก เดือน จัดว่า
เป็น ความ มะโนสำเร่

เว้นแต่คดี เรือง ที่ดิน ถึง จะ ฟ้อง ค่า ราคาน้อย
เท่าไร ก็ไม่นับ เข้าเป็น ความ มะโนสำเร่ นอก
จาก เป็น คดี ฟ้อง เรียกค่าเช่า ซึ่ง ไม่เกิน กว่า
สองร้อยบาท หรือ ฟ้อง ได้ ผู้เช่าออกจาก ที่เช่า
อัน มีราคาเช่า ไม่เกิน เด็ดหนึ่ง สอง ร้อยบาท

คดี ฟ้อง จำเลย หลาย คน เรียก ทุน ทรัพย์ หรือ
ปรับใหม่จำเลย รายกับจำเลย คนหนึ่ง ไม่เกินสอง
ร้อยบาท หรือ มี โทษ คนหนึ่ง ไม่เกิน หก เดือน

เมื่อรวมจำเลยหลายคน เข้าเป็นจำนวน ทุณทรัพย์
มากกว่าสองร้อยบาทก็ดี ให้ถือเอาทุน
ทรัพย์ หรือโทษตามรายตัวจำเลยนั้นเป็นประมาณ
คง นับว่า เป็น ความ มะโนสำเร่ เหมือน กัน

บรรดาความ มะโนสำเร่ ทั้ง หลาย นั้น ให้
ศาล พิจารณารวบรวมคดี ให้สั้น เข้า ตามวิธี ที่กล่าว
ไว้ใน หมวดนี้

มาตรา ๑๕ วิธีฟ้อง ความ มะโนสำเร่ นั้น
โจทก์จะ เขียน ฟ้องมา ยื่นต่อศาล เหมือนฟ้องความ
สามัญ หรือโจทก์จะมาให้ถ้อยคำต่าง ฟ้องต่อ
ศาล อย่างใด อย่างหนึ่ง ก็ได้

ถ้าโจทก์มา ให้ถ้อยคำต่าง ฟ้อง ก็ให้
ผู้พิพากษา จด ข้อความ ที่ โจทก์ฟ้อง ไว้แต่ข้อใจ
ความ โดยสังเขป แล้วให้ โจทก์ลงลายมือ
ไว้เป็นสำคัญ ความ มะโนสำเร่ ทั้ง หลายนี้
เมื่อศาล ได้รับฟ้องแล้ว ก็ให้ศาล ออก
หมาย ไปยัง จำเลย ให้จำเลย มาแก้คดีที่เดียว

มาตรา ๑๖ หมายเรียกจำเลยนั้น ให้
กระทำ โดยหลัก ตาม ดังนี้

๑ ให้แจ้ง เนื้อความ ที่ฟ้อง ให้แก่ จำนวน
ทรัพย์ ซึ่ง โจทก์ ขอให้เรียก จาก จำเลย ให้จำเลย
ทราบ

๒ ให้ตั้งชื่อผู้พิพากษา แด่ ประทับตราศาล
เป็นสำคัญ

๓ หมายนั้น ให้ส่ง ไป ให้จำเลย ทราบแล้ว
มอบสำเนา หมาย ให้จำเลยไว้

มาตรา ๑๗ เมื่อจำเลยได้ทราบ หมายแล้ว
ถึงวันนัดจำเลยต้อง มาเองหรือต้อง แต่งทนายไว้
ความ ให้มาแก้คดีต่อศาล ในวันกำหนด จำเลย
จะเขียนคำให้การมา ยื่นต่อศาล เหมือนคำให้การ
ในความสามัญ หรือจำเลย จะมาให้การ
ต่อศาลด้วยปากก็ได้

ถ้าจำเลย มาให้การด้วยปาก ก็ให้
ผู้พิพากษา จด ข้อความ ที่ให้การไว้แต่ข้อใจความ
โดยสังเขปแล้ว ให้จำเลย ลงลายมือไว้
เป็นสำคัญ

การพิพากษาความ มะโนสำเร่ นั้น ผู้พิพากษา
ไม่จำเป็นต้อง เขียนคำพิพากษาโดยพิสดาร ให้
ผู้พิพากษา มีอำนาจ กล่าวตัดสินด้วยปากก็ได้
เมื่อได้กล่าวตัดสินประการใดแล้ว จึง จด
บรรทัดข้อที่ตัดสิน บังคับไว้แต่ใจความ

มาตรา ๑๘ ลักษณะ พิจารณาความ มะโนสำเร่
ผิดกับ ความสามัญ เพียงเท่านี้ นอกจาก ข้อ
ความ ในลักษณะ พิจารณาความสามัญ ต่อไปใน
พระราชบัญญัติ นี้บทใด ที่ไม่ขัดขวาง ต่อ
กันก็ให้ใช้ได้ เป็นอย่างเดียวกัน ทุกประการ

หมวดที่ ๕

ว่าด้วยวิธีพิจารณาความสามัญ

มาตรา ๑๙ ถ้าโจทก์ฟ้อง ความแพ่งในคดี
เกี่ยวด้วยสิ่งของ หรือสมบัติ อย่างอื่น อันมี
ทุนทรัพย์เกินกว่าสองร้อยบาทขึ้นไป หรือ
เกี่ยวเนื่องด้วยคดีอันมีมูลเหตุ หรือสาขา

เหตุใน ข้อ ๖๖๓ คือเงิน หรือ ราคา
เงิน เกินกว่าสองร้อยบาทขึ้นไป หรือ เพื่อจะ
เรียกคืนใหม่ เกินกว่าสองร้อยบาทขึ้นไป หรือ
เรื่องที่ดินทั้งหลาย ให้ทำเรื่อง รวบรวมยื่นต่อ
ศาลแพ่ง แต่ให้ศาล เขียนหมายเรียก
จำเลยแดง เรื่อง รวบรวมไป ยังจำเลย

มาตรา ๒๐ เมื่อจำเลยได้ทราบหมายแดง
คดี โจทก์กล่าวหาแล้ว ห้ามมิให้จำเลยมีคำ
คัดฟ้อง ให้ทำคำให้การมายื่นต่อศาลภายใน
แปดวัน ถ้าแม้จำเลยจะมีข้อความคัดฟ้อง
ประการใด จำเลยจะกล่าวในคำให้การก็ได้
หนึ่งเรื่อง รวบรวมยื่นต่อศาลก็ได้ คำให้การ
ที่จำเลยทำยื่นต่อศาลก็ได้ ให้ยื่นไว้ต่อศาล
ฉบับหนึ่ง แต่ให้ โจทก์จำเลยคัดค้านคำสั่งต่อศาล
พอที่จะสั่งให้ โจทก์จำเลยคนละฉบับทั่วกัน

มาตรา ๒๑ การที่ศาลจะทอดโฉนดบัตร
หมายอย่างใด ๆ ถึงจำเลยนั้น จำเลยหลาย
คนให้หมายเรียงตัว

มาตรา ๒๒ ถ้าจำเลยเป็นบริษัทที่ได้จัด
ทะเบียนเป็นบุคคลในกฎหมาย ให้ฟ้องเรียก
ชื่อบริษัทนั้นเป็นจำเลย ให้ส่งหมายนัด
ทำการของบริษัทนั้น ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจ
ของศาล หมายนั้นเมื่อได้แจ้งแก่ผู้ช่วยการ
หรือผู้จัดการของบริษัทในที่นั้นแล้ว ก็ให้
ฟังเหมือนกันได้หมายเรียกจำเลยแล้ว

มาตรา ๒๓ ถ้าจำเลยเป็นพวกเข้าหุ้นส่วน
หลายคนรวมกัน แต่หาได้จดทะเบียนเป็นบุคคล
ตามกฎหมายไม่ ให้ฟ้องเรียกชื่อพวกหุ้น
ส่วนเหล่านั้นทุกคน หรือคนใดคนหนึ่งก็ได้
ถ้าหุ้นส่วนนั้นมีนามสัญญา หรือยื่นขอสำหรับ
การนั้น โจทก์จะฟ้องเรียกในนามสัญญา
หรือยื่นขอของหุ้นส่วนนั้นก็ได้ ให้ศาลทอด
หมายไปยังที่ทำการของหุ้นส่วนนั้นสั่งให้แก่ผู้
หนึ่งผู้ใด ซึ่งพอจะรู้ได้ว่าเป็นผู้จัดการของ
หุ้นส่วนนั้น

มาตรา ๒๔ เมื่อโจทก์ได้ร้องฟ้องคดีขึ้น
แล้ว ภายหลังเกิดเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ
คดีนั้นขึ้นอีก โจทก์หรือจำเลยจะทำคำ
แจ้งเหตุการณ์นั้นมายื่นต่อศาล เป็นคดีเพิ่ม
เติมฟ้องหรือคำให้การ เมื่อได้รับอนุญาต
ของศาลแล้วก็ได้ ตามแต่รูปคดีจะควร
ให้รับไว้หรือไม่ ในเวลาใดเวลาหนึ่งในระหว่าง
คดียังค้างพิจารณาอยู่ แต่ศาลจะทำคำสั่ง
ให้โจทก์หรือจำเลยสืบพยานประกอบกรณีเหตุ
การที่เกิดขึ้นใหม่ได้ สุดแต่จะเห็นเป็น
ยุติธรรม หรือศาลจะทำคำสั่งให้โจทก์หรือ
จำเลยมีโอกาศต่อสู้คดีค้านคำแจ้งเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้นใหม่นั้นก็ได้

มาตรา ๒๕ ในเวลาที่จำเลยจะทำคำให้

การยื่นต่อศาลนั้น ถ้าจำเลยจะฟ้องแย้ง
รวมมาในคำให้การก็ได้ แต่จำเลยต้องเสีย
ค่าธรรมเนียมศาล ตามทุนทรัพย์ที่ฟ้องแย้ง
มากหรือน้อย เหมือนกับเป็นฟ้องคดีอีกเรื่อง
หนึ่ง ฝ่ายโจทก์ต้องทำคำแก้ฟ้องแย้งของ
จำเลยมาส่งต่อศาลภายในกำหนดแปดวัน หรือ
กว่านั้น แล้วแต่ศาลจะกำหนดเวลาให้ตาม
สมควร

ในคดีชนิดนี้ ศาลจะพิจารณาฟ้องเดิม
กับฟ้องแย้งรวมจำนวนเดียวกัน หรือจะแยก
จำนวนพิจารณาคราวละเรื่องก็ได้ แล้วแต่
ศาลจะเห็นสมควร อย่างไรก็ดีเป็นการสะดวก

อนึ่ง ถ้าข้อความที่จำเลยฟ้องแย้งนั้น เป็น
ความเรื่องอื่น ไม่เกี่ยวเป็นเรื่องเดียวกันกับ
คดีที่โจทก์ฟ้อง แต่ไม่ควรเป็นฟ้องแย้งใน
คดีนั้นแล้ว ก็ให้ศาลมีอำนาจบังคับให้จำเลย
เขียนฟ้องยื่นใหม่ เป็นคดีอีกจำนวนหนึ่งต่างหาก

มาตรา ๒๖ เมื่อศาลได้รับคำหาคำให้การ
เสร็จแล้ว ไม่จำเป็นต้องชี้ต้องสถานที่ในคดีทุก
เรื่อง เว้นไว้แต่คดีบางเรื่องที่คู่ความได้ร้อง
ขอให้ทำดังนี้ หรือเป็นคดีที่ข้อหาคำให้
การยุ่งยาก ศาลเห็นประโยชน์ว่า ถ้าชี้ต้อง
สถานที่แล้ว จะเป็นทางสะดวกแก่การพิจารณา
ก็ให้ชี้ต้องสถานที่

มาตรา ๒๗ วิธีชี้ต้องสถานที่นั้นคือ ให้
คดีข้อใจความในคดีที่จะกระทำโจทก์หรือ
จำเลยแพ้ชนะความส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือ
ทั้งหมดลงไว้ คือข้อที่โจทก์อ้างแต่ข้อที่
จำเลยแก้หรือจำเลยรับเทียบกันคู่ข้อเหล่านี้
เรียกว่าประเด็น ประเด็นอันใดซึ่งเป็นข้อ
ความแย้งกันแล้ว ก็ให้คู่ความนำสืบตาม
ข้อที่แย้งกันนั้น

ถ้ามีข้อแย้งกัน ด้วยบทกฎหมายของ
ประเทศสยาม จะเอาเป็นประเด็นหรือใน
ข้อชี้ต้องสถานที่ด้วยก็ได้ แต่ไม่ต้องนำสืบ
พยาน ถ้าเป็นประเด็นแย้งกันด้วยข้อ
กฎหมายต่างประเทศ หรือชนบธรรมเนียม
ลักษณะศาสนาจารีตต่าง ๆ อย่างอื่น ๆ ต้องให้นำ
พยานสืบได้

การกระประเด็นชี้ต้องสถานที่ ถ้าคู่ความ
ทั้งสองฝ่ายตกลงกันเองแล้ว ผู้พิพากษา
เห็นสมควรเป็นประเด็นได้ ก็ให้เอาประเด็น
ที่คู่ความตกลงกันเองนั้นลงในคำชี้ต้องสถานที่

การที่จะเขียนคำพิพากษาคดีที่ได้ชี้ต้อง
สถานที่กระข้อประเด็นไว้ นั้น ถ้าสามารถจะทำ
ได้ก็ให้ผู้พิพากษาเพียรตัดสินใจตามข้อประเด็น
เป็นข้อ ๆ ทุกข้อไป ในที่สุดจึงให้ลงข้อ
บังคับตัดสิน

มาตรา ๒๘ เมื่อจำเลยได้ยื่นคำให้การ
ต่อศาลแล้ว หรือเมื่อศาลได้ชี้ตั้งสถานที่
แล้ว ก่อนที่จะนัดพิจารณาชั้นสืบพยาน ต้อง
ให้เวลาดำเนินคดีแก่โจทก์จำเลย สำหรับเตรียมการ
คดีอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าสิบวัน จึงให้ศาล
ออกหมายนัดพิจารณา เว้นแต่ถ้าศาลเห็น
สมควร หรือจำเป็นในคดีบางเรื่อง ที่คู่ความ
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ขอให้ศาลพิจารณาโดยเร็ว
ภายในสิบวันเข้ามา ก็ให้ศาลมีอำนาจนัด
พิจารณาภายในกำหนดนี้ได้

มาตรา ๒๙ วิธีที่ศาลจะนัดหมายให้คู่
ความมาศาลนั้น ถ้าคู่ความอยู่ในศาลแล้ว
ให้ศาลมีอำนาจนัดคู่ความด้วยปาก แล้วจุด
หมายบรรทัดไว้ก็ได้ ถ้าคู่ความมิได้อยู่ในศาล
ก็ให้ศาลออกหมายนัดแจ้งกำหนดวันที่จะต้อง
การพิจารณาไปให้คู่ความทราบ ถ้าคู่ความ
ได้รับหมายของศาลทราบแล้ว ให้คู่ความ
ผู้ได้รับหมายนั้น ลงชื่อในใบรับที่ติดอยู่กับ
หมายนั้น มอบให้ผู้ส่งหมายนำกลับมาส่ง
ต่อศาล ถ้าแต่คู่ความผู้รับหมายลงชื่อไม่
ได้ หรือไม่ลงชื่อในใบรับหมายก็ให้ผู้ส่ง
หมายจดรายงานวันเวลาดำเนินคดี เหตุการณ์ใน
การที่ได้ส่งหมายนั้นลงในใบรับหมายเองแล้ว
นำใบรับหมายนั้นมาส่งต่อศาล

มาตรา ๓๐ ถ้าในฟ้องคดีในคำให้การคดี
ในคำมีคำใด ๆ ก็คือ ได้กล่าวอ้างถึงหลัก
ถกกัน เป็นหนังสือสำคัญต่าง ๆ อย่างหนึ่ง
อย่างใดแล้ว ต้องคัดสำเนาหนังสือสำคัญ
ต่าง ๆ ที่อ้างนั้นติดไปกับฟ้องหรือคำให้การ
หรือคำมีคำที่กล่าวอ้างนั้น ส่วนต้นฉบับนั้น
ถ้าพอจะนำมาได้ ต้องนำมาไว้ให้ศาลตรวจ
ดูด้วย เว้นแต่ถ้าจะส่งต้นฉบับไม่ได้ด้วย
เหตุใดเหตุหนึ่ง ก็ให้ชี้แจงเหตุที่ขัดข้องนั้น
แต่ส่งสำเนาแทน อนึ่งถ้าคู่ความจะอ้าง
หนังสือสำคัญแต่หลักถกกันใด ๆ ภายหลังฟ้อง
หรือภายหลังให้การ เพื่อให้เป็นพยานใน
วันพิจารณาชั้นสืบพยานนั้น ให้ผู้อ้างคัดสำเนาหนังสือ
สำคัญที่อ้างนั้นส่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ
ล่วงหน้าก่อนวันพิจารณา อย่างเร็วไม่ต่ำ
กว่าสามวัน ถ้าการที่จะคัดสำเนาส่งให้กัน
เป็นการลำบากขัดข้องประการใด เมื่อคู่ความ
ได้ร้องต่อศาล ๆ เห็นว่าเป็นการยากจริง
ศาลมีอำนาจที่จะจัดการให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง
ได้ตรวจดูหนังสือที่อ้างนั้นโดยอย่างใดอย่างหนึ่ง
ตามแต่ศาลจะเห็นสมควร แต่การ
ที่ทำเช่นนี้ต้องทำแต่เมื่อจำเป็น เป็นการ
พิเศษ

เมื่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้รับสำเนาหนังสือ
สำคัญที่ฝ่ายผู้อ้างส่งให้แล้ว ถ้าจะปฏิเสธ

คัดค้านว่าไม่มีต้นฉบับที่จริง หรือไม่ถูกต้อง
 ตามต้นฉบับที่จริง อย่างหนึ่ง อย่างใด ก็ให้
 ส่งคำคัดค้านตอบไปให้ผู้อ้าง ทราบ ก่อน ถึง
 วันนัดพิจารณา ถ้าถึง วันพิจารณาแล้วจึง
 มาปฏิเสธ คัดค้าน สำเนา หนังสือ สำคัญที่ อ้าง
 แล้ว ผู้ที่คัดค้านนั้นจะต้อง เสียค่าธรรมเนียม
 พยาน ที่ฝ่ายผู้อ้าง จะได้นำสืบ ประกอบ หนังสือ
 สำคัญตาม สำเนาที่ อ้าง นั้น อนึ่ง ถ้าผู้ความที่
 ได้รับสำเนา หนังสือ สำคัญ ที่ฝ่ายหนึ่ง อ้าง แล้ว
 เมื่อมีข้อสงสัยติดใจ สำเนานั้น จะขอ สอบ
 ดูต้นฉบับก็ได้

มาตรา ๓๓ เมื่อผู้ความใดทราบข้อหาคำ
 ให้การแล้ว ในระหว่าง เวลาที่ได้ให้ โอกาส
 สำหรับ เตรียมการสู้คดีตามความในมาตรา ๒๗ นั้น
 ผู้ความฝ่ายใดจะ อ้าง พยาน ก็ คน แด จะ อ้าง
 สิ่ง สำคัญ หลัก ถาน อันใดบ้าง ก็ให้ ยื่น หมาย
 รายชื่อ พยาน ของ คน ให้ศาล ทราบ ก่อน ถึง
 วัน พิจารณา ถ้า พยาน หรือ สิ่ง สำคัญที่ อ้าง นั้น
 ผู้ความจะ นำมา ศาล เองได้ ก็ให้ นำ มา ใน
 วัน พิจารณา ถ้า จะ นำมา เองไม่ได้จะ ขอ
 หมายศาลให้บังคับ เรียก พยาน หรือ สิ่ง สำคัญ
 อันใดที่ อ้าง มา ยัง ศาล ก็ให้ผู้ความผู้ที่จะ อ้าง
 นั้น รับรอง ขอ คัด ศาล เสียก่อน ถึง วัน นัด
 พิจารณา พอให้ศาล มี เวลา ออก หมายให้
 พยาน ได้ทราบ ก่อน ถึง วัน นัด พิจารณา อย่าง เร็ว
 ไม่ช้ากว่าสองวัน

มาตรา ๓๒ ถ้าศาลได้ฟัง คำสำเนา แด คำ
 ให้การ ของ ผู้หนึ่ง ผู้ใด เป็น ที่เชื่อได้ว่า เป็น
 การเท็จกำลัง ที่ผู้ความฝ่ายใดจะ พยาน
 ของ คน มาใน วัน นัดได้ แด ถ้า พยาน นั้น เป็น
 พยาน สำคัญ ข้าง ฝ่ายหนึ่งผู้ใด ก็ หรือ ข้าง ฝ่าย
 คำให้การ ก็ดี เมื่อศาลได้ สืบ พยาน บรรดา
 มีมา เฉพาะ หน้า เด็จแล้ว ศาล มีอำนาจที่จะ
 พัก ความ เรื่อง นั้นไว้ เพื่อ รอ ฟัง พยาน ซึ่ง ยัง
 มาไม่ได้ต่อไปใน วัน อื่น

มาตรา ๓๓ ให้ศาลนั่ง พิจารณา ความ อัน
 มีมายัง ศาล ตามกำหนด วัน ที่มีนัด หมายแน่
 นอน เมื่อมีความจำเป็นโดยเหตุการ จึงให้
 เลื่อนไป วัน อื่นได้

มาตรา ๓๔ การ พิจารณา ความ นั้นตาม
 ปกติ ถ้าไม่มีเหตุขัดข้อง ก็ให้ศาล
 พิจารณาตามลำดับ เดช หมายใน พ้อง เว้น แต่
 เป็น การ พิเศษ ที่ศาล เห็นสมควร จะ ต้อง เร่ง
 รับ พิจารณา ความ เรื่องใดโดยเร็ว ด้วยเหตุใด
 เหตุหนึ่ง ก่อน ถึง ระเบียบ เป็น ต้น เช่น ความ
 ที่ผู้ใดต้อง กักขัง แต่มีคำตัดสิน ปล่อย หรือ
 ความ เรื่อง อื่น ที่ศาล เห็นว่า เป็น การ ค่วน ให้
 ศาล มี ตระคาย แด กตม ๆ กว้าง สัก นิด หนึ่งไว้
 ที่ไป ปก ส่วนวน เป็น เครื่อง หมาย แด ให้ศาล
 เร่ง พิจารณา นอก ระเบียบได้

มาตรา ๓๕ เมื่อถึงวันนัดพิจารณาให้ศาล
อ่าน ตรวจดู พ้อง แล คำให้การ ถ้า ข้อ หา ข้อ
โตใน พ้อง นั้น จำเลย รับ ถูก ต้อง ใน คำให้การ
แล้ว ข้อ นั้น ไม่ จำ เป็น ต้อง สืบ สัก্ষ พยาน เปน
อัน พึง ได้ ตาม กฎหมาย

มาตรา ๓๖ ถ้าหากว่า การ ที่มี อยู่ใน ศาล
มาก เวลาไม่พอที่จะ พัง ความ เรื่อง โต หรือ
ที่จะ พัง ความ เรื่อง โต ได้ เสร็จ สำรอน ใน วัน
ที่กำหนด นัด นั้น ไม่ ได้ ศาล จะ สั่ง ให้ เดือน ไป
พัง ต่อ วัน อื่น ก็ได้ แต่ ให้ กำหนด วัน นัด ให้ บรรดา
ผู้ ที่ เกี่ยว ข้อง ใน ความ เรื่อง นั้น ทราบ ทัด กัน แล้ว
ก็ เต็ม อเหมือน กับ ได้ ออก หมาย นัด เฉพาะ คู่ ความ
นั้น ๆ ด้วย

มาตรา ๓๗ คดี เรื่อง โต ที่ ผู้ พิพากษา ได้
กำหนด วัน นัด พิจารณา แล ออก หมาย นัด ไป
ยัง คู่ ความ ๆ ได้ รับ หมาย นัด แล้ว โจทก์
จำเลย ฝ่าย หนึ่ง ฝ่าย โต จะ ขอ เดือน วัน ชำระ
ต่อไป ผู้ พิพากษา เห็น สัมควร ก็ ให้ เดือน ได้
ถ้า เวลา ว่า ความ ใน ศาล นั้น ไม่พอ พิจารณา
ความ ที่ กำหนด ชำระ ใน วัน นั้น ก็ได้ หรือ มี เหตุ
การ จำเป็น ที่ ผู้ พิพากษา เห็น สัมควร จะ งด
เดือน วัน นัด พิจารณา ต่อ ไป วัน อื่น ก็ได้ ศาล
มี อำนาจ จะ เดือน กำหนด ไป พิจารณา เวลา อื่น ก็ได้
แต่ ต้อง จด หมาย เหตุ การ ไว้ ทุก คราว

มาตรา ๓๘ ใน คำ พิพากษา นั้น ศาล ต้อง ให้
ให้เห็น ข้อ วิวาท ซึ่ง ต้อง ตัดสิน ทั้ง คำ ตัดสิน แล
เหตุผล ซึ่ง ประกอบ ใน คำ ตัดสิน อัน นั้น อนึ่ง ถ้า
ศาล โต ผู้ พิพากษา หลาย คน หนึ่ง คณะ พิจารณา
ให้ ตัดสิน ตาม เนื้อ เห็น ของ ผู้ พิพากษา ที่ รวม
กัน โดย มาก ผู้ พิพากษา คน โต ไม่ เห็น ด้วย คำ
ตัดสิน นั้น แล เห็น ว่า ควร จะ ตัด สิน
ประการ โต ก็ ให้ จด เนื้อ เห็น ลง ไว้ ใน พ้าย
สำรอน ถ้า แล จะ มี เหตุ ผล ตาม เนื้อ เห็น ของ
ตน ไว้ ด้วย ก็ได้

มาตรา ๓๙ ห้ามมิให้ ศาล ตัดสิน ให้ สิ่ง โต ๆ
มาก เกิน ไป กว่า หรือ นอก จาก ที่ โจทก์ โต ร้อง
ขอ ให้ เรียก เอา สิ่ง นั้น ๆ แต่ ถ้า

๑. โจทก์ พ้อง ขอ ให้ เรียก ที่ ดิน จาก จำเลย
ให้ พัง เข้าใจ ว่า เป็น ประเภท เดียว กับ พ้อง
ขอ ให้ โต จำเลย มี เงิน ให้ ที่ ดิน แก่ โจทก์ แล้ว
ก็ได้ จำเลย ได้ ที่ เดียว ไม่ ต้อง แบ่ง ความ เปน
สอง เรื่อง เมื่อ ศาล โต ตัดสิน ให้ ชับ ได้ ผู้ โต
ออก จาก ที่ ดิน แล้ว ให้ เข้าใจ ว่า ให้ ตัดสิน ชับ ได้
วงษ์ ญาติ ทั้ง หลาย แล บรรดา ของ ผู้ นั้น ที่ อยู่
ใน ที่ ดิน นั้น ด้วย เว้น ไว้ แต่ ผู้ โต ผู้ หนึ่ง ใน
จำพวก เหล่า นี้ จะมี อำนาจ พิเศษ มา แสดง ให้
ศาล เห็น

๒. โจทก์ พ้อง ขอ เรียก ททรัพย์ โต ๆ เปน
ของ ตน ทั้ง หมด แต่ พิจารณา ได้ ความ ว่า

โจทย์ควรได้แต่ส่วนแบ่ง ก็ให้ศาล มีอำนาจ

แบ่งได้ ที่เดียว ไม่ต้องให้ฟ้องขอแบ่งใหม่อีก

๓. โจทย์ฟ้อง เรียกหนี้สิน ซึ่งเกิดแต่การ
กู้หนี้ จำนำ แลอื่น ๆ ในฟ้องได้ขอให้เรียก
ดอกเบี้ยด้วย แต่กำหนดทุนทรัพย์เพียงวัน
ฟ้อง ก็ให้ศาล มีอำนาจ บังคับให้ดอกเบี้ยได้
ในระหว่าง เวลาตั้งแต่วันฟ้อง จนถึงวันที่จะ
ได้ใช้หนี้แก่กัน ตามคำตัดสิน

๔. โจทย์ฟ้อง เรียกค่าเช่า กำหนดจำนวน
เงินเพียงราววันที่ฟ้อง ศาล มีอำนาจ บังคับ
ให้ค่าเช่า จนถึงวันที่จะเสร็จคดีแก่กันได้

มาตรา ๔๐ เมื่อคำตัดสิน ของคดีขึ้นไต่
ยอมอาไศรยอยู่ทั้งเรื่อง หรือแต่ส่วนหนึ่ง
ในคำวินิจฉัยที่ค้างอยู่แต่ก่อนก็ดี หรือที่
ควรจะได้ วินิจฉัย โดยเจ้าพนักงานฝ่าย ข้าราชการ
ก็ดี ศาลจะสั่งให้ตั้ง การพิจารณา นั้นไว้จน
กว่าเจ้าพนักงานฝ่าย ข้าราชการ จะวินิจฉัยในข้อ
นั้นก็ได้

มาตรา ๔๑ เมื่อกำลังพิจารณา คดีอยู่
ปรากฏว่ามีผู้กระทำความผิด มีโทษ เป็นอาญา หดง
ซึ่งมีข้อที่ว่า ถ้าพิจารณาได้จริงว่าผิดแล้ว
จะกระทำ ให้คำตัดสิน ของคดีที่พิจารณา อยู่ นั้น
เปลี่ยนแปลงไปได้ดังนี้ ศาลจะสั่งให้ตั้ง การ
พิจารณา คดีนั้นไว้ จนกว่าจะตัดสิน ความ
อาญา แล้วก็ได้

มาตรา ๔๒ ถ้าคู่ความ ผู้ใดประพฤติอาการ
กิริยาไม่เรียบร้อย ผู้พิพากษาจะมีคำสั่งให้
ขับไล่ให้ออกจากศาล เพื่อจะรักษาความ
เรียบร้อยในศาลได้

มาตรา ๔๓ การที่เขียน ถ้อยคำสำนวน ทั้ง
ปวง ให้เขียน ด้วยหมึก ลงในกระดาษ ถ้า
มีผิดตกที่ใดห้ามมิให้ชดแก้ คำใดผิดให้ขีด
ฆ่าแล้ว ให้ผู้เขียน ลงชื่อไว้ข้าง กระดาษ เป็น
สำคัญ

มาตรา ๔๔ บรรดาถ้อยคำสำนวนคดีทั้ง
ปวง ผู้พิพากษาต้องรับผิดชอบ แลรักษาไว้
จงดี อย่าให้มีผู้แก้ไขคำใด ถ้อยคำ
สำนวนเหล่านี้ให้รักษาเข้ารวมเรื่องไว้ ไม่
จำต้องผูกมัด หรือเข้าของ หยกเก็บคดีตรา ถ้า
โจทย์จำเลย หรือพยาน เถรงว่า จะมีผู้แก้ไข
คำสำนวนเหล่านี้ประการใด จะขอคัดสำเนา
ไว้ก็ได้ สำเนา นั้นถ้าคู่ความคดีเองไม่ต้อง
เสียค่าธรรมเนียม แต่ถ้าจะให้เจ้าพนักงาน
ศาลตรวจทานให้ คู่ความต้องเสียค่าธรรม
เนียมตามอัตรา เจ้าพนักงานต้องเซ็นชื่อ
ประทับตราศาล แล มีดแลคมป์ในสำเนา นั้น ที่
ว่านี้ไม่เฉพาะแต่คู่ความจะขอคัดสำเนา ให้
กันถึงผู้อื่นด้วย

หมวดที่ ๖

ว่าด้วยขาดนัด แด่ คำพิพากษา

โดยขาดนัด

มาตรา ๔๕ ในการ นัดหมายจำเลยให้มา ให้การ ต่อ ศาลก็ดี ให้ ยื่นคำให้การ แก่ ศาลก็ดี ถ้าจำเลย ขาดนัดไม่ยื่นคำให้การ หรือไม่มา ให้การ แก่ ศาล ตาม วัน เวลา ที่ ศาลกำหนด นัด แด่ มิได้แจ้ง เหตุ การ ที่ ขัด ของ จำเลย หรือ ขอเลื่อน วัน ประการใด ต้อง ถือ ว่าจำเลย ขาดนัดใน วัน ให้การ ศาล มีอำนาจ ที่จะ กำหนด วัน พิจารณาคดี ชั้น สืบ พยาน ต่อ ไป แด่ ต้อง นัดหมายให้ จำเลย ทราบ กำหนด วัน พิจารณา ด้วย จำเลย จะ มา ฟัง ความ ใน วัน พิจารณา ก็ได้ แต่ จำเลย ผู้ ขาดนัด ไม่ได้ ให้ การ นั้น จะ ขอ สืบ พยาน ฝ่าย ตนไม่ได้ ได้ แต่ จะ สืบ พยาน ตัวเอง แด่ จะ ขัก พยาน ฝ่าย โจทก์ ใน เวลา ที่ พิจารณา เท่านั้น

มาตรา ๔๖ เมื่อถึง วัน กำหนดนัด ผู้ พิพากษา เรียก ความ ที่ นัด พิจารณา เรื่องใด โจทก์ จำเลย หรือผู้ แก่ต่าง ว่าต่าง โจทก์ จำเลย ไม่ มา ตาม นัด ทั้งสอง ฝ่าย แด่ มิได้ มีคำ ชี้แจง เหตุ ที่ จำเลย จะ มาไม่ได้ หรือ คำ ขอ เลื่อน วัน นัด อย่าง หนึ่ง อย่างใด ให้เป็น ที่ พอ ใจ ของ ศาล โจทก์ จำเลย ขาดนัด เช่นนี้ ก็

ให้ศาล จำหน่าย ความ เรื่อง นั้น ออก เสีย จาก หมาย ความ ของ ศาล แต่ความ ที่ จำหน่าย หมาย เช่นนี้ โจทก์ จะ ฟ้อง ใหม่ อีก ก็ได้ ถ้า ไม่เกิน กำหนด อายุ ความ ค่า ธรรมเนียม ที่ จะ ควร เรียก อีก หรือไม่นั้น แด่ แต่ ผู้ พิพากษา ศาล นั้น จะ เห็นสมควร

มาตรา ๔๗ ถ้า โจทก์ หรือผู้ ว่าต่าง โจทก์ มิได้ มา ว่า ความ ตาม กำหนดนัด ศาล เห็น ว่า ฝ่าย โจทก์ ได้ ทราบ วัน กำหนดนัด พิจารณา แน่ แด่ ก็ให้ศาล มีอำนาจ จำหน่าย ความ เรื่อง นั้น เสีย จาก หมาย แต่สั่ง ให้ โจทก์ เสีย ค่า ธรรมเนียม แก่ ฝ่าย จำเลย ตาม แต่ที่ ศาล จะ เห็นสมควร

มาตรา ๔๘ ถ้า จำเลย หรือผู้ ว่าต่าง จำเลย ไม่มา ศาล ตาม กำหนดนัด แด่ มิได้ บอก เหตุ ที่ จำเลย จะ มาไม่ได้ ให้เป็น ที่ พอใจ ของ ศาล แด่ ศาล ได้ ตกลง เชื่อ แน่ ว่า จำเลย ได้ รับ หมาย นัด นั้น แด่ แต่ไม่ มา ตามนัด แต่ฝ่าย โจทก์ ได้ มาตามนัด ก็ให้ศาล พิจารณา จำนวน โจทก์ ไป ฝ่าย เดียว แด่ คัดสิน ตาม รูป ความ

มาตรา ๔๙ ถ้า คู่ ความ ฝ่ายใด บอก บ่อย แด่ อีก ฝ่าย หนึ่ง จะ ขอให้ศาล ตรวจ ก็ให้ศาล แต่ง เจ้าพนักงาน ไป ตรวจ ผู้บอก บ่อย นั้น แด่ ให้ นำ รายงาน มา แจ้ง ต่อ ศาล คู่ ความ ผู้ที่

ขอให้ตรวจ จะ กำกับ ไป กับ เจ้าพนักงาน เอง
 หรือ จะ จำ หมอ กำกับ ไป ตรวจ ผู้ บอ ก บั ว ก ี่ ไ ต่
 ถ้า ผู้ ตรวจ ได้ มา สำนัด ค่อ ค่ำด ว่า ผู้ บอ ก บั ว
 ไม่ ไ ต่ มี อากา ร ชั น สั มค วร จะ ค่อ ง เว น จาก มา
 ค่ำด ไ ต่ ก ี่ ให้ ค่ำด พั ง ว่า ผู้ บอ ก บั ว นั น ขาด ค่ำด
 มาตรา ๕๐ คดี ที่ ค่ ุ ความ ขาด นั ด ค่ำด ไ ต่
 จำหน่ำย ความ เส่ ย แล ้ว นั น ค่ ุ ความ ผ่ำย ไ ต่
 ผ่ำย นั น จะ ร้อง ขอ ให้ ค่ำด กถ บั พิจา รณา คดี นั น
 ใหม่ ไ ต่ แต่ ภายใน กำหนัด อายุ ความ เมื่ อ ค่ ุ
 ความ ผ่ำย ผู้ ร้อง ขอ นั น ไ ต่ เส่ ย ค่ำ ชร ม เนื่ ม
 แด ค่ำ บั ว การ ให้ เป น ที่ สั มค วร แล ้ว ค่ำด จะ
 ไ ต่ สั ง ให้ ย ก คดี นั น มา ลง ใน บำณ ชั พิจา รณา ค่อ
 ไป

อนั น คดี ไ ต่ ที่ ค่ำด ไ ต่ พื กษา เต็ ด ขาด ไป แล ้ว
 โดย เหตุ ที่ ผ่ำย จำเจ ย ขาด นั ด นั น จำเจ ย จะ
 ร้อง ชั แฉ ง แด งต ง เหตุ ที่ จำเป น ค่อ ง ขาด นั ด แล
 ขอ ให้ ค่ำด พิจา รณา คดี นั น ใหม่ ก ี่ ให้ ร้อง ไ ต่ แต่
 ค่อ ง ร้อง เส่ ย ภายใน กำหนัด สิบ ห่ำ วัน นั บ คั ง
 แต่ วัน ที่ ค่ำด คัด สั น เป น คั น ไป ถ้า ค่ำด ไ ต่ ส่วน
 ไ ต่ ความ จริ ง ว่า เป น เหตุ สั มค วร แล ้ว ก ี่ ให้
 ค่ำด ยก ค่ำ พื กษา ชั น คดี ขาด นั ด นั น เส่ ย แล ้ว
 ให้ นั ด พิจา รณา คดี นั น อี ก ค่อ ไป แต่ ใน คดี
 บาง เรื่ อ ง ที่ จำเจ ย สำนัด แด งต ง ให้ เห็น ไ ต่ ว่า
 เป น การ เหลื่อ วิ สั ย ที่ จำเจ ย จะ มา ค่ำด หรือ

แฉ ง เหตุ การ มา ยั ง ค่ำด ไ ต่ ภายใน กำหนัด สิบ ห่ำ
 วัน คั ง แต่ วัน คัด สั น ถ้า เช่น นั แล ้ว ก ี่ ให้ ค่ำด
 รับ ค่ำ ร้อง ของ จำเจ ย ภายใน กำหนัด สิบ ห่ำ วัน
 นั บ คั ง แต่ วัน ที่ จำเจ ย สำนัด จะ แฉ ง ความ
 มา ไ ต่ ส่วน ค่ำ ชร ม เนื่ ม ใน คดี เช่น นั ตาม
 ชร มตา จำเจ ย ค่อ ง ใช้ แทน โจท ชั ตาม จำนวน
 ที่ โจท ชั ไ ต่ เส่ ย ไป แต่ ให้ ค่ำด มี อำนาจ ที่ จะ
 สั ง บั งค บั อย่าง ไ ต่ อย่าง นั น ไ ต่ ตาม ที่ ค่ำด จะ เห็น
 สั มค วร

หมวดที่ ๗

ว่าด้วยยึดทรัพย์ก่อนคำพิพากษา

มาตรา ๕๑ โจท ชั ใน คดี ชั ง พ็ อ ง เรื่ อ ก ทู น
 ทรัพย์ เป น จำนวน เ ฉ น คั ง แต่ พื น บาท ชั น ไป
 ด้วย เรื่ อ ง ของ ที่ ไ ต่ ขาย ไป หรือ เ ฉ น ยั ม หรือ
 เ ฉ น ผ ลาก หรือ บำณ ชั หรือ ค่ำเช่า ที่ ค่ำ
 เช่า ของ มี อำนาจ ที่ จะ ขอ ให้ ค่ำด ออก หมาย
 อายัด ทรัพย์ ของ จำเจ ย ทัง ห มด หรือ แต่ บาง
 ส่วน แล ให้ เจ้ ก ั ก ม ก อ ง หมาย รั ก ษา ไว้ ต่าง
 ทาน บน หรือ ปร ก ั น ใน จำนวน เ ฉ น ที่ โจท ชั พ็ อ ง
 โจท ชั จะ ขอ ให้ ค่ำด ออก หมาย อายัด ทรัพย์
 ไ ต่ ใน เ ว ด ตา ที่ ยั น พ็ อ ง หรือ เ ว ด ตา ที่ ค่ำด ยัง ไม่
 ไ ต่ คัด สั น
 ให้ ค่ำด ออก หมาย อายัด ทรัพย์ ชั น นั น โดย
 ไม่ ค่อ ง บอ ก ให้ จำเจ ย รู เมื่ อ โจท ชั แด งต ง ให้

เป็นที่พอใจของศาล โดยให้มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มาสำแดงว่า

- ก. พ้องของโจทก์นั้นเป็นความจริง แต่
- ข. จำเลยไม่อยู่หรือหาที่สำนักของจำเลยไม่พบ หรือ
- ค. จำเลยได้ยกย้ายหรือจะขายได้ซุกซ่อนหรือจะซุกซ่อนหรือจะพาหนี หรือจะหนีบยกทรัพย์สินสมบัติของจำเลยให้ผู้อื่น เพื่อประสงค์จะฉ้อเจ้าหนี้

มาตรา ๕๒ เมื่อเวลาที่จะออกหมายนั้นศาลมีอำนาจที่จะให้โจทก์นำเงินโดยสมควรมาวางศาลเพื่อเป็นประกันสำหรับค่าเสียหายซึ่งจำเลยจะได้รับ เมื่อปรากฏภายหลังว่าโจทก์ได้ขอหมายศาลโดยไม่มีเหตุสมควร

มาตรา ๕๓ จำเลยมีอำนาจร้องขอให้ศาลปล่อยทรัพย์สินที่ได้ขายคดีไว้ เมื่อได้ชี้แจงเหตุอันสมควร แต่เมื่อได้ตกลงกันในเรื่องประกันหรือในเรื่องอื่นต่อไป ตามแต่ศาลจะเห็นสมควรแก่ทางยุติธรรม

มาตรา ๕๔ ในคดีที่มีทุนทรัพย์ตั้งแต่สองร้อยบาทขึ้นไป เมื่อโจทก์ได้นำพยานมาให้ศาลสืบไม่ว่าเวลาใดเมื่อก่อนยื่นฟ้องหรือก่อนมีคำพิพากษาฉบับที่ศาลเห็นเป็นที่พอใจว่า โจทก์มีเหตุผิดอันดีในการ

ที่ฟ้องหาจำเลยแล้ว โจทก์มีอำนาจที่จะขอหมายจับตัวจำเลยได้ไม่ว่าในตำบลใด ในพระราชอาณาเขต (หรือในน่านน้ำภายในพระราชอาณาเขต)

ในการที่ศาลจะออกหมายจับนั้นศาลต้องเห็นเป็นที่พอใจว่ามีเหตุที่ควรเชื่อได้ดังต่อไปนี้คือ

- ก. จำเลยส่อพันตัวเสียเพื่อจะไม่รับหมายของศาล
- ข. จำเลยได้ยกย้ายหรือซุกซ่อนทรัพย์สินสมบัติของตนเสีย หรือได้ซุกซ่อนทำตายหรือแก่ไข หรือฉีกสมุดบัญชี ซึ่งเกี่ยวกับการทำงานหรือการค้าขายของตน เพื่อจะฉ้อโกงโจทก์หรือเจ้าหนี้ของตนก็ดี หรือ
- ค. ตามกิริยาหรือตามวิธีที่ทำการงานหรือการค้าขายของจำเลย จะหลีกหนีหรือพอเห็นได้ว่าจะหลีกหนีไปพ้นจากอำนาจของศาลก็ดี

มาตรา ๕๕ คนผู้ที่ต้องจับมานั้นจะต้องเอาตัวจริงไว้จนกว่าจะได้มีประกัน ในจำนวนเงินไม่เกินพ้อง แต่เงินค่าธรรมเนียมว่าจะไม่เลี้ยงศาล โดยไม่ได้รับอนุญาต แต่จะเอาตัวจริงไว้เกินกว่าหกเดือนไม่ได้

มาตรา ๕๖ จำเลยผู้ที่ต้องจับมาตั้งนี้

มีอำนาจที่จะยื่นคำร้อง ขอให้ศาล ปลดปล่อยตัว
ไปได้ เมื่อคนนำสืบให้ศาลเห็นว่าคนไม่
ได้เตรียมการที่จะเลี้ยงศาล หรือเลี้ยงหนี้สิน
รายนั้น

มาตรา ๕๖ เมื่อปรากฏแก่ศาลว่าการที่
จับจำเลย หรือ การที่ยึดทรัพย์สินสมบัติของ
จำเลยไว้ นั้น ได้ทำไปโดยไม่มีเหตุ ผล อัน
เพียงพอ หรือ ถ้าศาล ยกฟ้อง ของโจทก์เสีย
ก็ได้ แต่ปรากฏแก่ศาลว่าไม่มีเหตุ ผล อัน
พอที่จะฟ้องคดีได้ก็ ตี ศาลจะ บังคับโจทก์
ให้เสียเงินเป็นค่าทำขวัญให้แก่จำเลยก็ได้

มาตรา ๕๗ เมื่อจำเลยร้องว่า โจทก์เป็น
ผู้อยู่นอกอำนาจศาล ขอให้ มีคำสั่ง ให้ โจทก์
วางเงินไว้เป็นประกันในศาล เพื่อที่จะให้คุ้มครอง
คำบอญ การ หรือ คำ ฎขาด ธรรมเนียม อันใด
ที่จำเลยจะต้องเสียไปนั้น เวลาที่ โจทก์ แพ้
ความแล้ว จะเรียกคืน ไม่ได้ นั้น ศาลเห็น
สมควร จะให้ โจทก์วางเงินประกันไว้ ในศาล
เท่าใดก็ บังคับได้ ถ้า โจทก์ไม่วางเงิน ประกัน
ตามคำสั่ง ศาลนั้น ก็ให้ยกคดีเรื่องนั้น เสีย

หมวดที่ ๗

ว่าด้วยเงินวางศาล

มาตรา ๕๘ เมื่อจำเลยยื่นคำให้การ แลได้
นำเงินทั้งหมัด หรือแต่ส่วนใด ส่วนหนึ่ง ที่

จำเลยรับในคำให้การ หรือที่เห็นว่าคนใช้
ค่าความพอแล้ว มาส่งต่อศาล เพื่อให้มอบ
ให้โจทก์ก็ได้ จำเลยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย
หรือค่าธรรมเนียมในจำนวนที่ส่งไว้ ตั้งแต่วัน
นั้นต่อไป

ถ้าจำเลยนำเงินมาส่งต่อศาล ภายหลังวัน
ยื่นคำให้การ ก็ให้จำเลยขออนุญาตต่อศาล
เพื่อบอกให้โจทก์มารับเอา แลจำเลยไม่
ต้องเสียดอกเบี้ยตั้งแต่วันส่งเงินไป แต่ส่วน
ค่าธรรมเนียม ภายหลังนั้น แลแล้วแต่ศาลจะเห็น
สมควร

มาตรา ๖๐ ถ้าโจทก์ยอมรับเงินที่วางศาล
นั้นไปเป็นแต่ส่วนหนึ่งในจำนวนเงินที่ฟ้อง
ไว้ ยังไม่ยอมเป็นที่แล้วเสร็จกัน โจทก์
จะว่าความที่ค้างอยู่อีกต่อไปก็ได้ แต่ถ้า
ศาลพิจารณาไป แลเห็นว่าเงินที่จำเลยวาง
ไว้ในศาลนั้น พอเต็มกับคดีที่ฟ้องหา นั้น
แล้ว โจทก์ต้องใช้คำ ฎขาด ธรรมเนียมในการ
ที่พิจารณาต่อไป

มาตรา ๖๑ ถ้าโจทก์ยอมรับเงินที่จำเลย
วางไว้ในศาลเป็นอันแล้วเสร็จ พอควรกับ
ความที่ฟ้องนั้นแล้ว ก็ให้ศาลลดไว้ใน
จำนวนแล้ว ตัดสินให้เป็นที่แล้วแก่กันไป ตาม
ธรรมดา ค่าธรรมเนียม ในคดีเช่นนี้ ให้จำเลยใช้
ให้แก่โจทก์

หมวดที่ ๙

ว่าด้วยทั้ง พ้อง ถอน พ้อง

แต่ ยอม ความ กัน

มาตรา ๖๒ เมื่อโจทก์ได้ยื่นฟ้องไว้ต่อศาลแล้ว โจทก์ต้องมานำหมายถึงจำเลย ถ้าโจทก์ทั้งฟ้องไว้ไม่มานำหมาย หรือไม่มาแจ้งเหตุที่ติดขัดต่อศาลภายในกำหนดสิบห้าวันนับตั้งแต่วันยื่นฟ้องเป็นต้นไป ก็ให้ศาลมีอำนาจจำหน่ายความเรื่องนั้นเสียจากบัญชีฟ้องได้

มาตรา ๖๓ เมื่อก่อนจำเลยยังไม่ได้รับหมาย แต่ยังไม่ได้นำการแก้ฟ้องโจทก์นั้น โจทก์มีโอภาศจะถอนฟ้องคืน หรือจะถอนแก้ข้อความในฟ้อง แต่บางข้อก็ได้ แต่จำเลยได้รับหมาย แลให้การแก้ฟ้องนั้นแล้ว โจทก์จะถอนฟ้อง หรือถอนแก้ข้อความบางส่วนในฟ้อง ต้องร้องขออนุญาตต่อศาล แลแจ้งความให้ฝ่ายจำเลยทราบด้วย ศาลมีอำนาจที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ได้ สุดแต่ศาลจะเห็นสมควร ทั้งในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมด้วย ถ้าศาลได้อนุญาตตามคำร้องขอของโจทก์ ให้โจทก์ถอนข้อความบางข้อ ลดทุนทรัพย์ในฟ้องต่ำกว่าที่ฟ้องเดิมแล้ว การที่โจทก์จะว่าความต่อไปนั้น ให้คิดค่าธรรมเนียม แต่เท่าทุนทรัพย์ที่โจทก์ยังคงเรียกอยู่เท่าใดเท่านั้น

แต่ห้ามไม่ให้ศาลยอมให้โจทก์ผู้หนึ่งในคดีที่โจทก์หลายคนเข้าชื่อกันฟ้องนั้น ถอนชื่อออกเสียจากฟ้อง โดยพวกโจทก์ด้วยกัน ยังไม่ได้ยินยอมด้วย

มาตรา ๖๔ ในคดีซึ่งศาลยอมให้โจทก์ถอนฟ้องคืนไปแล้ว โจทก์จะแก้ฟ้องมาขึ้นใหม่นั้น ต้องให้อยู่ในกำหนดความที่จะฟ้องได้ตามกฎหมาย เหมือนดังคดีที่ถอนไปนั้น เป็นอันยังไม่ได้อีกขึ้นเลย

มาตรา ๖๕ ถ้าคดีใดที่คู่ความปรองดองกันเองก็ดี หรือมีผู้เปรียบเทียบให้แล้วกันก็ดี ข้อความที่คู่ความยอมกันไม่ผิดต่อกฎหมายแล้ว ให้จดหมายข้อความที่ยอมกันนั้นไว้ในสำนวนเรื่องนั้น แลให้ศาลตัดสินคดีนั้นให้เป็นอันเลิกแล้วแก่กัน ตามความที่ยอมกันนั้น

มาตรา ๖๖ ห้ามไม่ให้ทำยอมในคดีที่มีคำพิพากษาแล้ว หรือมีการเรียงตามคำตัดสินอยู่เป็นต้น เว้นไว้แต่เมื่อคดีไปถึงชั้นอุทธรณ์ได้พิจารณากันใหม่จึงจะยอมกันได้

หมวดที่ ๑๐

ว่าด้วย ทอด โฉนด บัตร หมาย

มาตรา ๖๗ การทอดโฉนดบัตรหมายไปยังคู่ความนั้น ถ้าเป็นการส่งคำฟ้องก็ดี

หมายคำสั่ง คำบังคับ ของ ศาล กัด ตาม ขรรคมทา
แล้ว ต้องให้เจ้าพนักงาน ศาล ถัดไป หรือให้
คู่ความ ผู้ร้อง ขอ หมาย นำ เจ้าพนักงาน ผู้ ถัด
หมายไป แต่ ถ้า เป็น หมาย เรียก พยาน ก็ให้
คู่ความ ผู้ขอ หมาย นำเอาไปให้แก่ พยาน ของ ตน
เว้น แต่ ถ้า ศาล เห็น สัมควร จะ จัด การ อย่ง ใด ที่
เป็น การ สดวก

มาตรา ๖๘ การ ที่จะ ทอด โฉนด บัตร หมาย
แจ้ง แก่ ผู้ใด ให้ ผู้ ถัด หมาย นำ ไป แจ้ง แต่ เวลา
กลางวัน ระหว่าง พระอาทิตย์ ขึ้นจน พระอาทิตย์ตก

มาตรา ๖๙ ถ้า ผู้ใด ถัด โฉนด บัตร หมาย ไม่
พบผู้ จะ รับ โฉนด บัตร หมาย และ จะ ทอด โฉนด
บัตร หมาย ให้ ถึง ตัว ผู้ จะ รับ ไม่ได้ กล่าวคือ
จะ ยื่น จด หมาย นั้น ให้ ถึง มือ ผู้ควร จะ รับ ไม่ได้
ก็ ให้ มอม โฉนด บัตร หมาย ไว้แก่ ผู้ใด ผู้หนึ่งซึ่ง
เป็น ผู้ มีอายุ กว่า ยี่สิบ ปีขึ้นไป แต่ เป็น ญาติ
พี่น้อง หรือ เป็น ผู้ คน ใน ครัว เรือน เดียว กัน แต่
อยู่ใน บ้าน หรือ ใน ที่ ทำ การ ซึ่ง เป็น ที่ รู้ อยู่ว่า
เป็นที่ อาศัย หรือ ที่ ทำ การ ของ ผู้ควร จะ
รับ โฉนด บัตร หมาย นั้น เมื่อ ผู้ ถัด หมาย ได้
ทำ โดย อาการ เช่น นี้ หรือ ได้ กระทำ ตาม คำ
สั่ง ของ ศาล ให้ ส่ง หมาย ด้วย อาการ อย่ง อื่น ประ
การ ใด ๆ แล้ว ก็ ให้ ศาล พัง ว่า เสมอ ได้ ทอด โฉนด
บัตร หมาย แก่ ผู้ควร จะ รับ แล้ว เหมือน กัน

มาตรา ๗๐ ถ้า แม้วา ได้ ทอด โฉนด บัตร หมาย
ตั้ง ว่า มา ใน มาตรา ข้าง บน แล้ว ก็ดี ไม่มี ผู้รับ
หมาย หรือ ไม่ ได้ ตัว คน ซึ่ง ศาล เรียก หรือ บังคับ
สั่ง ใน คดี ประการ ใด ศาล มี อำนาจ ที่จะ ส่ง
ให้เอา หมาย ส่ง ไป ด้วย อาการ อย่ง อื่น แทน ยื่น
หมาย ให้แก่ ตัว ผู้ นั้น เอง มี เป็น ต้น ว่า ให้
ส่ง หมาย โดย ทาง ไปรษณีย์ ที่มี ใบรับ ก็ดี หรือ
ให้ ส่ง แก่ กอง ตระเวร อำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่ บ้าน กัด
หรือ ให้ ปิด หมาย ไว้ ใน ที่ จะ แล เห็น ได้ ง่าย ที่
ประคู บ้าน เรือน ของ ผู้ควร จะ รับ หมาย นั้น ก็ดี
หรือ จะ ออก หนังสือ พิมพ์ ก็ดี ศาล ก็ มี คำ สั่ง
ได้ตาม ควร แก่ ความ ยุติธรรม

หมวดที่ ๑๑

ว่าด้วย คำสั่ง หรือ คำ บังคับ

มาตรา ๗๑ เมื่อ ได้ มี คำพิพากษา หรือ คำ
สั่ง เรื่อง ใด ให้ ศาล เขียน คำ บังคับ แด่ ออก
หมาย นั้น ที่ ถ้า คู่ความ อย่ง ที่ ศาล ก็ ให้ อ่าน
ให้ คู่ความ ฟัง หรือ ผู้ชนะ จะ นำ หมาย ไป
ส่ง ก็ ได้

มาตรา ๗๒ ใน คดี เรื่อง ใด ๆ ก็ดี หรือ ใน
เหตุ การ อื่น ๆ ก็ดี ศาล ออก หมาย บังคับ หรือ
หมาย คำสั่ง ให้ ผู้ใด ผู้หนึ่ง ไซเงิน ก็ดี หรือ
ให้ กระทำ กิจ การ อื่น อย่ง ใด อย่ง หนึ่ง ก็ดี ให้
ศาล กำหนด วัน ลง ใน หมาย ฉบับ นั้น ว่า ให้ ผู้ นั้น

ใช้เงิน หรือ ทำกิจการ อื่น ภายใน ที่ วัน นั้น แต่
วัน ออก หมาย หรือวัน รับ หมาย หรือนับ แต่ วันใด
วัน หนึ่ง เป็น ต้น ไป ตาม แต่ ค้าด จะ เห็น สัมควร
แก่ ความ ยุติ ธรรม

มาตรา ๗๓ ถ้า หมาย บังคับ หรือ หมาย คำสั่ง
นั้น กำหนด ให้ ทำ กิจ การ อย่าง ไร แล้ว ให้ ค้าด
จด หมาย บรรทุก ลง ใน หมาย ที่ จะ ส่ง ไป ให้ แก่
ผู้ ต้อง กระทำ การ นั้น ตั้ง นี้ ว่า ถ้า ผู้ ต้อง รับ
หมาย ละ เหย ไม่ กระทำ ตาม หมาย บังคับ หรือ หมาย
คำสั่ง นี้ ภายใน วันที่ กำหนด มา แล้ว ค้าด
จะ ต้อง ให้ เก็บ ยึด ทรัพย์ สิ่ง ของ ๆ ผู้ นั้น หรือ
จะ ออก หมาย ให้ จับ ตัว มา ชังไว้ เพื่อ จะ ให้
ผู้ นั้น กระทำ ตาม หมาย บังคับ หรือ หมาย คำ
สั่ง นี้ จึง ได้

มาตรา ๗๔ ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด มิ ใช้ ตัว ความ ใน คดี
เรื่อง ใด ๆ ได้ ขอ ให้ ค้าด ออก หมาย คำสั่ง ก็ ดี
หรือ ผู้ ที่ ค้าด ออก หมาย คำสั่ง ให้ นั้น ก็ ดี มี อำนาจ
ที่ จะ ร้อง ขอ ให้ ค้าด เร่ง รัด ผู้ ต้อง รับ หมาย นั้น ให้
กระทำ ตาม หมาย คำสั่ง นั้น ได้ เหมือน ดัง ผู้ นั้น
เป็น ตัว ความ ใน คดี เรื่อง นั้น แต่ ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด
มิ ใช้ ตัว ความ ใน คดี เรื่อง ใด เป็น ผู้ ต้อง รับ หมาย
คำสั่ง นั้น แล้ว ถ้า มิ ได้ กระทำ ตาม หมาย
นั้น ก็ ให้ ค้าด เร่ง รัด ได้ เหมือน ดัง ผู้ นั้น เป็น
ตัว ความ ใน คดี เรื่อง นั้น เหมือน กัน

มาตรา ๗๕ เมื่อ ผู้ ใด ได้ ทำ หนังสือ รับ ประกัน
หรือ รับ ประกัน โดย อย่าง อื่น ต่อ หน้า ค้าด เมื่อ ทำ
ตาม คำ พิพากษา หรือ คำ สั่ง ใด ๆ ทั้ง หมัด หรือ
แต่ ส่วน ใด ส่วน หนึ่ง ก็ ดี จะ ใช้ คำ พิพากษา
หรือ คำ สั่ง นั้น บังคับ คน ผู้ นั้น ตาม หนังสือ ประกัน
เหมือนดัง เป็น คำ พิพากษา หรือ คำ สั่ง เอง ก็ ได้ โดย
ไม่ต้อง พ้อง หมาย ประกัน นั้น เป็น คดี ชันใหม่

หมวดที่ ๑๒

ว่า ด้วย ยึด ทรัพย์

มาตรา ๗๖ ภายใน สิบ ปี นับ ตั้ง แต่ วันที่ ได้
ฟัง คำ พิพากษา แต่ มี หมาย บังคับ ให้ ใช้ เงิน แล้ว
ผู้ แพ้ คดี ยัง มิ ได้ ใช้ เงิน หรือ ใช้ ให้ บาง แต่ ยัง ไม่
ครบ จำนวน เงิน ตาม คำ ตัด สิน นั้น ถ้า ผู้ ชนะ
คดี มา แจ้ง ความ ต่อ ค้าด ว่า ยัง มิ ได้ รับ เงิน ตาม
คำ ตัด สิน แล้ว ให้ ค้าด ออก หมาย ยึด ทรัพย์
ได้ทันที

มาตรา ๗๗ ถ้า โจทก์ ขอ ยึด ทรัพย์ ของ ผู้ แพ้
คดี อย่าง ไร ที่ ค้าด ส่ง ใส่ง ว่า จะ เป็น ทรัพย์ ซึ่ง ไม่
ควร ยึด แล้ว ค้าด มี อำนาจ เรียก ประกัน จาก
ผู้ ขอ หมาย ยึด ทรัพย์ นั้น ได้ เพื่อ เหตุ ว่า ถ้า
ผู้ ต้อง เสีย หาย โดย การ ยึด ทรัพย์ นี้ อัน ใช้ เหตุ แล้ว
จะได้ มี เงิน ไว้ เป็น เครื่อง ค้ำ กัน บาง

มาตรา ๗๘ ถ้า ผู้ ชนะ คดี ส่ง ใส่ง ว่า ผู้ แพ้ คดี
มี ทรัพย์ สัมบัติ นอกจาก จำนวน ซึ่ง ผู้ ชนะ คดี ทราบ

แล้ว ผู้ชนะคดีมีอำนาจขอให้ศาลเรียกผู้แพ้คดีและผู้อื่นมาได้ส่วนใด

มาตรา ๘๘ ถ้าผู้แพ้คดีที่ไม่ทำตามคำสั่งของศาล หลบศาล หรือคิดอ่านยกยอกทรัพย์สินอย่างไร ให้ศาลมีอำนาจจับตัวผู้หนีมาซึ่งได้

มาตรา ๘๙ เมื่อผู้แพ้คดีร้องขอทุเลาการเร่งรัดไว้ก่อน ด้วยยังมีคดีเรื่องอื่นค้าง

อยู่ในศาลเดียวกันนั้น ซึ่งตนเป็นโจทก์และผู้ชนะคดีซึ่งร้องขอให้เร่งเป็นจำเลยตั้งนั้น ถ้าศาลเห็นสมควรตามเหตุการณ์ที่มีอยู่นั้นแล้ว ก็ให้สั่งงดการเร่งนั้นไว้ได้

มาตรา ๙๐ เมื่อมีคำร้องขอให้ศาลออกหมายยึดทรัพย์แล้ว ศาลก็มีอำนาจที่จะออกหมายประทับตราศาล เป็นสำคัญ มอบอำนาจให้พนักงานไปกระทำการตามบังคับของศาลนั้น พนักงานผู้ถือหมายนี้มีอำนาจที่จะยึดทรัพย์สมบัติของผู้ซึ่งแพ้คดีความมิได้ ไซ้เงินตามบังคับของศาล ขายทอดตลาดได้ แต่การที่ยึดทรัพย์สมบัติ ขายทอดตลาดนี้ ห้ามมิให้พนักงานยึดเครื่องใช้ซึ่งห้าม หดบังนอนของผู้แพ้คดีซึ่งใช้สอยอยู่ โดยปรกติตามสมควรนั้น แต่ห้ามมิให้ยึดเอาเครื่องสำหรับทำเลี้ยงชีพโดยประมาณรวมกัน ราคาไม่เกินยี่สิบบาท

มาตรา ๙๑ เมื่อพนักงานได้ยึดทรัพย์สมบัติไว้แล้ว ให้พนักงานส่งหรือฝากทรัพย์สมบัติเหล่านั้นไว้ ณ ที่ใดที่หนึ่ง หรือแก่ผู้ใดผู้หนึ่ง

ซึ่งเจ้าพนักงานเห็นสมควรแต่ให้รักษาทรัพย์สมบัติเหล่านั้นไว้ ไม่ต่ำกว่าห้าวันก่อนจึงให้ขายทอดตลาดได้ เว้นไว้แต่เป็นสิ่งของที่เก็บไว้นานไม่โตจึงให้ขายได้

มาตรา ๙๒ บรรดาตัวและสรรพหนังสือกรมธรรม์สัญญาของผู้แพ้คดีเป็นเจ้าหนี้ผู้อื่น ให้เจ้าพนักงานยึดเอาไว้เป็นประกันเงินที่ยังค้างผู้แพ้คดีได้ทั้งหมด หรือเฉพาะแต่ฉบับใดฉบับหนึ่งซึ่งพอกันกับเงินที่จะต้องไซ้ให้แก่ผู้ชนะคดีตามคำตัดสินนั้น และผู้ชนะคดีจะฟ้องเรียกเอาเงินแทนผู้แพ้คดีตามหลักทรัพย์นั้น หรือจะฟ้องแทนผู้ซึ่งจะได้ทรัพย์ที่ร้องขอให้ออกหมายยึดนั้นต่อไปก็ได้

มาตรา ๙๓ ถ้าความปรากฏว่าเงินที่ผู้แพ้คดีได้เสียนั้นยังไม่ครบตามคำพิพากษา และผู้ชนะคดีได้สำแดงตัวเป็นหลักฐานว่าผู้แพ้คดียังมีทรัพย์ที่ควรจะได้จากแห่งใดก็ดี ศาลจะออกหมายห้ามผู้ที่จะต้องไซ้ทรัพย์ให้แก่ผู้แพ้คดีไม่ให้ไซ้แก่ผู้แพ้คดี แต่เรียกมาได้ส่วนว่าเป็นจริงหรือไม่ ถ้าเป็นจริงศาลจะมีคำสั่งให้นำเงินนั้นมาส่งต่อศาลก็ได้ ถ้าผู้ที่ได้รับหมายเช่นนี้ไม่ทำตามคำสั่งของศาลให้ศาลมีอำนาจเรียกตัวมาได้ส่วน แต่มีคำสั่งตามที่ศาลเห็นสมควรจะให้ยึดทรัพย์ขายทอดตลาดก็ได้

มาตรา ๙๔ ในระหว่างที่ยึดทรัพย์สมบัติมา

รักษาไว้
ถ้าผู้จะ ต้อง เสีย ใต้น้ำเงินตาม
คำตัดสิน ของ ศาล แต่ ค่า ใช้สอย ใน การ ที่
พนักงาน ต้อง ไป ยึดทรัพย์ สัมบัตินั้นมา เสียต่อศาล
ครบแล้ว ก็ ให้ คืน ทรัพย์ สัมบัตินั้นให้ ไป

มาตรา ๑๖ ให้ยึดทรัพย์ สัมบัต แต่ เพียง
ประมาณ ราคา ที่ ควร จะ ขาย ทอด ตลาด ได้ คู่มี
จำนวนเงิน ที่ ศาล ได้ ตัดสิน แต่ คู่มี ค่า ขวรมเนียม
ซึ่ง ผู้ควร จะ ได้ ี่ เสีย เมื่อ ร้อง ขอ ต่อ ศาล
ให้ ยึด ทรัพย์ สัมบัตินั้น แต่ ให้ คู่มี ค่า ใช้สอย
ที่ ต่อ เสีย ไป ใน การ ที่ ยึด แล รักษา ทรัพย์
สัมบัต แต่ ขาย ทอด ตลาด นั้น

มาตรา ๑๗ ผู้ชนะคดี ที่ ให้ ยึด ทรัพย์ สิ่ง
ใด เป็น ผู้รับ ผิดชอบ ใน การ ที่ พนักงาน ยึด แล ขาย
ทรัพย์ นั้น

มาตรา ๑๘ ถ้า เจ้าพนักงาน ผู้ ยึด ทรัพย์ สิ่ง
ว่า ทรัพย์ นั้น จะ ไม่ ใช่ เป็น ของ ผู้ แพ้ คดี ก็ ให้
เจ้าพนักงาน มี อำนาจ จด การ ยึด ทรัพย์ ขาย ทรัพย์
เฉพาะ ทรัพย์ ที่ สิ่ง ได้ นั้น ได้ แต่ ถ้า เจ้าพนักงาน
จะ ได้ ส่วน เอง ก็ ได้

มาตรา ๑๙ ถ้า ผู้ใด มา คัดค้าน ว่า ทรัพย์ ที่
เจ้าพนักงาน ได้ ยึด ไว้ นั้น ไม่ ใช่ ทรัพย์ ของ ผู้ แพ้
คดีแล้ว ก็ ให้ ได้ ส่วน แต่ ตัดสิน ว่า เป็น ของ ผู้ใด
ดัง ต่อ ไป นี้

๓ ถ้า เป็น ทรัพย์ เค็ดอื่น ที่ ได้ เมื่อ ศาล ชั้นที่ ๑
ได้ ตัดสิน ว่า เป็น ของ ผู้ แพ้ คดี แล้ว ให้ ศาล
นั้น มี อำนาจ สั่ง ขาย ได้ทันที หรือ จะ ให้ จด
ไว้ ใน ระหว่าง อุทธรณ์ ก็ได้ ราคา ของ ที่ ขาย

ได้นั้น ศาล จะ เอา ไว้ ใน ศาล เอง ก็ได้ หรือ
จะ ให้ ผู้ชนะ คดี ไป ก็ได้ เมื่อ ผู้ชนะ คดี มี
ประกัน หรือ ทำ หนังสือ ประกัน ตน เองว่า ถ้า แพ้
คดี ใน ชั้น อุทธรณ์ แล้ว จะ คืน เงิน ให้ ต่อ ศาล
๒ ถ้า เป็น ทรัพย์อื่น เค็ดอื่น ที่ ไม่ ได้ ศาล
ต้อง รอ คำตัดสิน ชั้น อุทธรณ์ ชั้น ฎีกา ก่อน
จึง ให้ ขาย

แต่ ใน ทรัพย์อื่น เค็ดอื่น ที่ ได้ แต่ ไม่ ได้ ก็ได้
เมื่อ ผู้ร้อง ขอ ว่า เป็น ทรัพย์ ของ ตน แพ้ คดี ใน ที่
สุดแล้ว ศาล มี อำนาจ บังคับ ให้ เสีย ค่า บวดย
การ ให้ แก่ ผู้ ที่ ควร ได้ ทรัพย์ ก่อน แล ห้าม ไม่ ให้
อุทธรณ์ การ ที่ ศาล กำหนด ค่า บวดย การ เป็น ชั้น
ขาด เว้น ไว้ แต่ จะ เกิน อัตรา ซึ่ง งบประมาณ ต่อ เดือน

มาตรา ๒๐ เมื่อ ได้ ขาย ทรัพย์ สัมบัต ทอด
ตลาด ได้ เงิน กว่า ราคา ที่ จะ ต้อง ใช้ ใน ราย การ
ต่าง ๆ ดัง ว่า มา ใน มาตรา ก่อน มาก น้อยเท่าใด
ก็ ให้ คืน ให้ ไป แก่ เจ้า ของ ทรัพย์ สัมบัตินั้น

มาตรา ๒๑ ถ้า เจ้าพนักงาน ผู้ ถู หมาย ยึด ไป
เก็บ ยึด ทรัพย์ สิ่ง ของ นั้น มิ ได้ เก็บ เอา ทรัพย์ สิ่ง ของ
ใน เวลา ที่ ควร จะ เก็บ ยึด ได้ โดย ความ เพิกเฉย
หรือ ตม รั เป็น ใจ กัน กับ ผู้ ต้อง ถูก ยึด หรือ ละ
เว้น เสีย ไม่ รับ ร้อง แล้ว เมื่อ ผู้จะ ต้อง เสีย
ประโยชน์ ไป ใน เหตุ นั้น นั้น มาร้อง ต่อ ศาล ใด ได้ ส่วน
ได้ ความ ตม จริง ตาม คำ พยาน แล้ว ก็ ให้ ศาล
บังคับ ให้ เจ้าพนักงาน ผู้ ผิด นั้น ใช้ เงิน ที่ ขาด สูญ
ไป ไม่ ให้ เกิน กว่า จำนวน ที่ ผู้ชนะ จะ ได้ ตาม
ตัดสิน ถ้า ไม่ ยอม เสีย ตาม คำ บังคับ แล้ว ก็ ให้

ศาล ออกหมายยึดทรัพย์ เจ้าพนักงานผู้นั้นได้
เหมือนกัน

มาตรา ๘๒ ถ้าศาลจะออกหมายยึดเก็บ
ทรัพย์ หรือหมายจับกุมผู้ซึ่งอยู่นอกเขต
ของศาลนั้นแล้ว ให้ส่งหมายไปยังศาลซึ่งมี
อำนาจในเขตนั้น ให้ช่วยเร่งหรือช่วย
จับ แต่ศาลซึ่งมีอำนาจในเขตนั้นต้อง
ช่วยเร่งช่วยจับให้ตามหมาย เหมือนหนึ่งว่า
ศาลนั้นได้ออกหมายเองด้วย แต่ถ้าศาลนั้น
เร่งได้ทรัพย์สิ่งของมาเก็บยึดไว้ หรือจับ
ตัวคนได้มาแล้ว ต้องส่งมายังศาลเดิมที่ได้
ออกหมายไป เพื่อศาลเดิมจะได้จัดการไป
ตามกฎหมาย

หมวดที่ ๑๓

ว่าด้วยธงโทษผู้ที่ไม่ทำตามบังคับ

มาตรา ๘๓ ถ้าผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งอยู่ในอำนาจ
ศาลไม่ทำตามหมายบังคับ หรือหมายคำสั่งโดย
ความจงใจแล้ว ผู้ขอให้ออกหมายนั้นจะร้อง
ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้นั้นไม่ทำตามหมายนั้นมาซึ่ง
ว่า เหตุใดตนจึงไม่ควรจะต้องรับโทษในข้อ
ที่ไม่ทำตามหมายนั้นได้ ถ้าศาลไม่เห็นมี
เหตุชัดของแล้วก็ได้ให้ศาลออกหมายคำสั่งตาม
ข้อนั้น

ศาลไม่จำเป็นจะต้องออกหมายคำสั่งเช่นว่า
มานี้ เว้นไว้แต่ศาลจะได้ฟังคำพยานที่ควร

เชื่อฟังได้ เหมือนหนึ่งว่าถ้าผู้ไม่ทำตาม
หมายไม่ชี้แจงเหตุแก่ตัวได้แล้ว ก็มีเหตุพอ
ที่จะให้ธงโทษซึ่งได้ทันที

ให้ศาลส่งสำเนาคำพยานซึ่งเปนมุตให้
ศาลออกหมายคำสั่งนั้นไปให้แก่ผู้ไม่ทำตาม
หมายพร้อมกับคำสั่งนั้นด้วย แล้วผู้นั้นจะ
ยื่นคำพยานต่อศาล เพื่อหักล้างคำพยานของ
ผู้ขอให้ศาลออกหมายคำสั่งนั้นก็ได้

มาตรา ๘๔ เมื่อถึงวันกำหนดให้ผู้นั้นไม่ทำ
ตามหมายมาซึ่งแจ้งเหตุแล้ว ผู้นั้นไม่มาแต่
ไม่มีเหตุอันสมควรที่จะแก้ตัวในเหตุที่ตนไม่
มาดังนี้ ถ้าศาลได้ส่วนได้ความพอเชื่อฟัง
ได้ว่าผู้นั้นได้รับหมายคำสั่งไว้แล้วก็ดี หรือ
ผู้นั้นมาแต่ไม่ได้ชี้แจงเหตุให้ศาลเห็นได้ว่า
เหตุใดตนจึงไม่ควรต้องรับโทษในข้อที่ไม่ทำ
ตามหมายก็ดี ให้ศาลออกหมายจับผู้นั้น
มาลงโทษซึ่งที่เดียว

ศาลมีอำนาจที่จะเลื่อนวันกำหนดให้มาซึ่งแจ้ง
ต่อไปอีกก็ได้ หรือเมื่อถึงวันกำหนดให้มา
ซึ่งแจ้งเหตุแล้ว แต่มีเหตุการที่ควรจะต้อง
ซึ่งผู้ไม่กระทำตามหมายได้แล้ว ศาลก็มี
อำนาจจะให้ออกหมายจับตัวผู้นั้นซึ่งในวันอื่น
ก็ได้ แต่ถ้าผู้นั้นยังชังไม่ทำตามหมายบังคับ
อยู่อีกต่อไปแล้ว ก็ให้จับเอาตัวมาซึ่งเสีย
ตามหมายจับนั้นที่เดียว

มาตรา ๘๕ ผู้ต้องกักขังในข้อที่ไม่ทำตาม
 หมาย บังคับ หรือ หมาย คำสั่ง นั้น จะ ต้อง รับ
 โทษไปกว่าจะยอมทำตาม หมาย บังคับในสิ่งทั้ง
 ปวงที่ควรจะต้องทำ แต่จะต้องหา ประกัน ตัว ให้
 ตามที่ศาลจะ เห็นสมควรให้ มีได้ เพื่อจะ ได้
 ให้ผู้นั้น ไป ทำการ อื่น ๆ ที่มีอยู่ใน หมาย ค่อ
 ไป หรือ ถ้าผู้นั้น ยัง ไม่ทำตาม หมาย บังคับ
 ได้ ออก ต่อ ไปแล้ว ก็ ให้รับโทษ ซ้ำไว้จนกว่า
 จะ ถึงเวลา ที่ศาลเห็น ว่า เป็น ผู้ ไม่สามารถจะกระ
 ทำตาม นั้น ได้ หรือ จนกว่า จะ ได้ เสีย เงิน ค่า
 ปรับ ที่ ศาล จะ กำหนด ลง ไว้ตาม กฎหมาย

หมวดที่ ๑๔

ว่าด้วย ลักษณะ อุทธรณ์

มาตรา ๘๖ การที่คู่ความฝ่ายใดจะอุทธรณ์นั้น

ข้อ ๑ ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์คำสั่ง หรือ

คำสั่งขาดของศาล ในระหว่าง พิจารณา ก่อนศาล
 ได้ พิจารณา คดี เรื่อง นั้น เว้นไว้แต่คำสั่ง หรือ
 คำ บังคับ ให้ปรับใหม่ หรือ ให้จำ ชง ผู้หนึ่ง ผู้
 ใด ในระหว่าง พิจารณา คำสั่ง เช่น นี้ จึง ร้อง
 อุทธรณ์ได้ แต่ ถ้าคู่ความ จะมี คำทูลเถา หรือ
 โต้แย้ง คำสั่ง หรือ คำ ขัด ของ ศาล ประการ ใด
 ก็มีได้ เมื่อศาล ปฎิบัติ คำนั้น ประการ ใด ให้
 ศาล จด คำเหล่านั้น ไว้ ในจำนวน เพื่อถา
 ความ เรื่อง นั้น ถึง อุทธรณ์ ผู้ พิจารณา ศาล
 อุทธรณ์ จะ ได้ พิจารณา คำสั่ง ซึ่ง คู่ ความ ได้ มีไว้
 นั้น ประกอบความ วินิจฉัย ที่ จะ คัดค้าน อุทธรณ์
 เป็นที่สุด

ข้อ ๒ คดีที่ศาลตัดสินแล้ว คู่ ความ มีอำนาจ
 จะ อุทธรณ์ ได้ ภายใน กำหนด เดือน หนึ่ง นับ
 ตั้งแต่วัน ได้ ฟัง คำตัดสิน เป็น ต้น ไป อนึ่ง เป็น
 ที่ เขาใจ อยู่แล้ว เมื่อ ศาลตัดสิน คดีใด แล้ว มี
 คำสั่ง บังคับ ใด ที่เดียว เพราะ ฉะนั้น ภายใน
 กำหนด อุทธรณ์ ผู้ อุทธรณ์ จะ ร้อง ขอ ทูลเถา การ
 บังคับ ใด ก็ได้ หรือ จะ ยื่น อุทธรณ์ ที่เดียว ก็ได้
 ถ้า คู่ความ ได้ ยื่น อุทธรณ์ เช่น นี้ แล้ว ให้ถือ
 เหมือนว่า ได้ ร้อง ขอ ทูลเถา การ บังคับ ด้วย

ข้อ ๓ ใน พ้อง อุทธรณ์ นั้น ห้ามอย่าให้
 เรียก ผู้ พิจารณา มา เป็น จำเลย ให้เรียกแต่
 คำตัดสิน มา พิจารณา แต่ ให้ คู่ ความ เติม มา
 ว่า ความ กัน ต่อ ไป ถ้า คู่ ความ จะ พ้อง หา ให้
 เรียก ผู้ พิจารณา มา เป็น จำเลย ก็ ต้อง ให้ พ้อง เป็น
 คดีใหม่ต่าง หาก ตาม ความผิด ที่ จะ พ้อง หา นั้น ๆ

ข้อ ๔ คำ ทูลเถา อุทธรณ์ นั้น ต้อง ทำ เป็น ถาย
 ลักษณะ อักษร แต่ ให้ ยื่น ได้ ใน เวลาใด เวลา หนึ่ง
 เมื่อ ศาล ได้ อ่าน คำ พิจารณา แล้ว คำ ทูลเถา นั้น
 จะ ยื่น เมื่อ ศาล ออก นิ่ง พิจารณา หรือ จะ ยื่น ค่อ
 ผู้ พิจารณา คนใด คน หนึ่ง ที่ ใน ห้อง ประชุม ผู้
 พิจารณา ก็ได้ แล้ว ให้ ผู้ พิจารณา เขียน คำสั่ง
 ลงไปว่าจะ ให้ ผู้ อุทธรณ์ นั้น ทำอย่างไร ใน ๒ เดือน

(ก) ในคดีทุกเรื่อง ผู้ อุทธรณ์ จะ ต้อง วาง เงิน
 ค่าธรรมเนียม ซึ่ง ผู้ ชนะ คดี จะ ได้ รับ ตาม คำตัดสิน
 แต่ ถ้า ศาล เห็นว่า การ อุทธรณ์ นั้น จะ ทำ ให้ ผู้ ชนะ
 คดี ต้อง เสีย ค่า ธรรมเนียม อื่น จะ สั่ง ให้ ผู้
 อุทธรณ์ วาง เงิน อื่น ก็ได้ พอ เป็น ประมาณ

ตาม อัครา การ ที่ ผู้ อุตฺรณ จะ นำ เงิน มาวาง
ค่า นั้น ให้ มี กำหนด วัน เป็น แน่ นอน ไม่ ให้
เกิน กว่า สิบ วัน แต่ ถ้า ผู้ อุตฺรณ ไม่ ได้ นำ
เงิน มาวาง ตาม วัน ที่ ได้ กำหนด ไว้ นั้น แล้ว ก็
ให้ ยก ค่า ทูเตอ อุตฺรณ นั้น เสีย

(ข) ใน คดี บาง เรื่อง ซึ่ง เมื่อ ผู้ ชน ได้ แสดง
เหตุ ให้ ศาล เห็น ว่า มี เหตุ พอ สมควร อยู่ แล้ว
ศาล มี อำนาจ จะ สั่ง นอก จาก ที่ ว่า มา แล้ว ใน ข้อ
ก. ให้ ผู้ แพ้ คดี ทำ ทานบน รับ ประกัน ตัว เอง ว่า
จะ ไม่ ยักยอกทรัพย์ สมบัติ ของ ตน เสีย ใน ระหว่าง
อุทฺรณ หรือ จะ หา ประกัน มา ให้ ศาล ให้ พอ
กับ เงิน ตาม คำ ตัดสิน ก็ได้ หรือ จะ เอา เงิน มาวาง
ศาล ตาม จำนวน ใน คำ ตัดสิน ก็ได้ ตาม แต่ ศาล
จะ เห็น สมควร ถ้า ผู้ แพ้ คดี ไม่ ทำ ตาม คำ สั่ง
ศาล ใน ข้อ ข. นี้ ศาล มี อำนาจ ที่ จะ ยึด
ทรัพย์ สมบัติ หรือ จะ สั่ง ให้ ขาย ทอด ตลาด ทรัพย์
นั้น ใน ระหว่าง อุทฺรณ ก็ได้

ข้อ ๕ ผู้ อุตฺรณ ต้อง สั่ง ดำเนิน เรื่อง รวบรวม
เรื่อง อุทฺรณ นั้น ต่อ ศาล เดิม เพื่อ จำเลย อุทฺรณ
จะได้ มารับ ไป (คือ ฝ่าย โจทก์ หรือ จำเลย
ความ เดิม ซึ่ง เป็น ฝ่าย ที่ มี ได้ อุทฺรณ นั้น)

ข้อ ๖ จำเลย อุทฺรณ จะ ทำ คำ แก้อุทฺรณ
มา ยื่น ต่อ ศาล ซึ่ง ได้ พิจารณา ความ เดิม ภายใน
กำหนด สิบ วัน ก็ได้ นับ ตั้ง แต่ วัน ที่ ผู้
อุทฺรณ ได้ ยื่น อุทฺรณ

มาตรา ๘๗ เมื่อ จำเลย อุทฺรณ ได้ ยื่น คำ แก้อุทฺรณ
แล้ว หรือ เมื่อ ถึง กำหนด แล้ว ไม่ ยื่น
คำ แก้อุทฺรณ ก็ได้ ให้ ศาล ที่ ได้ พิจารณา

ความ เดิม รับ รวบรวม ถ้อยคำ ดำเนิน บรรดา มี ใน
เรื่อง นั้น พร้อมทั้ง จุดหมาย ซึ่งเป็น หลัก ถาพยาน
คดี ที่ ได้ พิจารณา ขึ้น เดิม นั้น ส่ง ไป ยัง ศาล
อุทฺรณ ภายใน กำหนด เจ็ด วัน

คู่ ความ จะ ไป เอง หรือ แต่ง ทนาย ไป แทน ตัว
ก็ได้ แต่ ควร แจง ความ ให้ ศาล ที่ ได้ พิจารณา
ความ เดิม ทราบ ใน ขณะ เมื่อ ยื่น เรื่อง รวบรวม
เรื่อง หรือ แก้อุทฺรณ นั้น ศาล เดิม จะ ได้ บอก
ให้ คู่ ความ อีก ฝ่าย หนึ่ง แด่ ศาล อุทฺรณ ทราบ แต่
ถึง จะ ได้ แจง ความ ไว้ ดัง นี้ ก็ ดี ถ้า ฝ่าย ใด มิ ได้
ไป ศาล อุทฺรณ ทัน กำหนด ศาล อุทฺรณ ก็
จะ พิจารณา ความ อุทฺรณ ไป ไม่ จำเป็น ต้อง รังรอ

มาตรา ๘๘ เมื่อ ศาล อุทฺรณ ได้ รับ ความ
อุทฺรณ เรื่อง ใด ให้ กำหนด วัน พิจารณา เป็น
ลำดับ กัน ตาม ที่ ส่ง มา ก่อน แด่ หลัง แต่ ให้
ประกาศ วัน นั้น นับ ๖ วัน ยัง ศาล มี กำหนด ไม่
น้อย กว่า ห้า วัน ก่อน พิจารณา

มาตรา ๘๙ เมื่อ ศาล อุทฺรณ ได้ ตรวจ จำนวน
ความ หรือ ได้ พัง คู่ ความ ด้วย ทดสอบ แล้ว ศาล
อุทฺรณ มี อำนาจ ที่ จะ พิพากษา ความ อุทฺรณ
เรื่อง นั้น ต่าง กัน เป็น หัว ฐาน คือ

- ฐานที่ ๑ ให้ คง ตาม คำ ตัดสิน ของ ศาล เดิม
  - ฐานที่ ๒ ให้ ถัด กับ คำ ตัดสิน ของ ศาล เดิม
  - ฐานที่ ๓ ให้ แก่ คำ ตัดสิน ของ ศาล เดิม
  - ฐานที่ ๔ ให้ สืบ พยาน ต่อ ไป
  - ฐานที่ ๕ ให้ พิจารณา ความ เรื่อง นั้น ใหม่
ที่ ศาล หนึ่ง ศาล ใด ก็ได้
- ศาล อุทฺรณ พิพากษา ฐาน ใด ให้ ทำ คำ

พิพากษาชี้แจง เหตุผลแห่งคำพิพากษานั้น ส่งไป
ยังศาลเดิม

มาตรา ๑๐๐ ถ้าคู่ความจะอุทธรณ์ต่อศาล
สูงขึ้นไปอีก ก็ให้อุทธรณ์โดยลำดับกัน
ตามพระธรรมนูญ เว้นแต่จะเหตุเกิด ๆ ถวาย
ฎีกาขึ้น เมื่อได้ทูลเกล้าฯ ก็ให้ไปทูลเกล้าฯ
ถวายฎีกาภายในกำหนดเดือนหนึ่ง ตั้งแต่
วันที่ศาลอุทธรณ์ได้พิพากษานั้นไป การที่
จะยื่นฎีกานั้น ให้ยื่นที่ศาลเดิม

มาตรา ๑๐๑ เมื่อศาลอุทธรณ์ได้พิพากษา
แล้ว ให้เขียนคำบังคับลงไว้ถวาย คำบังคับนี้
ให้เป็นคำบังคับแท้ เมื่อคู่ความได้ฟังอ่าน
แล้ว หรือถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่มาฟัง แต่ได้
รับหมายนัดแล้วก็ตาม คำบังคับนี้เป็นคำ
บังคับแท้ตั้งแต่วันที่ได้นัดฟังคำบังคับเป็นต้นไป
เมื่อคำบังคับของศาลอุทธรณ์เป็นคำบังคับแท้
ตั้งที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ผู้ชนะคดีมีอำนาจ
ขอหมายยึดทรัพย์ล้มคดีได้ทันทีที่ตามกำหนดใน
คำบังคับนั้น เว้นไว้แต่ผู้แพ้คดีได้ทูลเกล้าฯ
ถวายฎีกาตามวิธีที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ
นี้ หรือขอทูลเกล้าตามระเบียบ

มาตรา ๑๐๒ กำหนดที่คู่ความจะฎีกาได้
นั้น เดือนหนึ่ง นับตั้งแต่วันที่ได้ฟัง หรือที่
ควรจะได้ฟังคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

ถ้าผู้ชนะคดีชั้นอุทธรณ์มีอำนาจยึดทรัพย์
ล้มคดีผู้แพ้คดีได้ภายในกำหนดที่จะฎีกาแล้ว
ผู้ที่ประสงค์ที่จะฎีกามีอำนาจทำคำมาขอทูลเกล้า
คำบังคับนั้นได้

ตามธรรมเนียมแล้วฎีกาแต่คำทูลเกล้าคำบังคับ
ศาลอุทธรณ์ ให้ส่งยังศาลชั้นที่ ๑ ซึ่งได้
ชำระแล้วพิพากษาคดีมา แต่ถ้ามีเหตุพิเศษ
จะขออนุญาตส่งต่อศาลอื่นก็ได้

มาตรา ๑๐๓ ถ้าผู้แพ้คดีในชั้นที่ศาลที่ ๑
ได้อุทธรณ์แต่ได้วางเงินประกันไว้แล้ว แพ้คดี
ในชั้นศาลอุทธรณ์อีก ประสงค์จะทูลเกล้าฯ
ถวายฎีกา ต้องให้วางเงินประกันสำหรับค่าธรรมเนียม
ในชั้นศาลฎีกาอีก เช่น อย่างเดียวกัน
กับในชั้นอุทธรณ์ แม้ไม่วางเงินประกัน
เช่นนี้ ขอให้ศาลต่างส่งฎีกาชั้นมายังศาลฎีกา
เลย ถ้าผู้ที่แพ้คดีในชั้นศาลที่ ๑ อุทธรณ์
แต่ชนะคดีในข้อสำคัญชั้นอุทธรณ์แล้ว ผู้ใด
ที่จะฎีกาไม่จำเป็นต้องวางเงินประกัน แต่เงินที่
ฝ่ายใดได้วางไว้แล้ว ขอถอนคืนได้

มาตรา ๑๐๔ ถ้าคู่ความฝ่ายใดประสงค์
จะอุทธรณ์หรือฎีกา แต่ศาลต่างได้ออกคำสั่ง
ให้ทำอะไรก่อน ซึ่งผู้นั้นรู้ดีว่าเป็นการเสีย
เงินแล้ว ให้ผู้นั้นมีอำนาจที่จะมายื่นคำร้อง
ต่อศาลสูงได้ ขอให้ผู้นั้นยื่นอุทธรณ์หรือ
ฎีกาในเหตุนี้

มาตรา ๑๐๕ ในคดีซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่เกิน
กว่าสองร้อยบาท แต่ศาลอุทธรณ์ชั้นที่ ๑
ได้พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลต่าง หรือ
เป็นแต่แก้ไขเล็กน้อยแล้ว ห้ามไม่ให้ผู้แพ้
คดีอุทธรณ์ต่อไป

มาตรา ๑๐๖ ในคดีซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่เกิน
กว่าสี่ร้อยบาท ถ้าศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ

หรือ คำอุทธรณ์ ข้ำห้วง พิเศษ ได้ พิจารณาขึ้น
ตามคำพิพากษาคำตัดสินหรือ เป็นแต่แก่ ใจเด็กน้อย
แล้ว ห้ามไม่ให้ผู้แพคดีหลุดเกล้า ๆ ถวายฎีกา
มาตรา ๓๐๖ ในคดีที่ไว้ใน มาตรา ๓๐๕
แต่ มาตรา ๓๐๖ นั้น

๑ ถ้าผู้พิพากษาซึ่งได้ชำระแต่เดิมมา หรือ
ผู้พิพากษาชั้นอุทธรณ์ คิดเห็นว่า ข้อความที่ได้
ตัดสิน นั้น เป็นปัญหาสำคัญ ได้ยอมอนุญาต
ให้อุทธรณ์ หรือ หลุดเกล้า ๆ ถวายฎีกา

๒ ถ้าเมื่อ เสด็จมา บัดกระทรงโต กระทรง
หนึ่ง หรือ ข้ำห้วง เทศาภิบาล หรือ เจ้า กรม
อัยการ หรือ เนติบัณฑิตสยาม ต้อง นายได้
ลงชื่อในอุทธรณ์หรือฎีกา นั้น รับรอง ว่าที่
ได้อุทธรณ์ ฎีกา ดัง นั้น มีเหตุอันสมควร จึง จะ
อุทธรณ์ ฎีกาได้

หมวดที่ ๑๕

อนุญาตตุลาการ

มาตรา ๓๐๗ บรรดาคดีทั้งปวงซึ่งอยู่ในระหว่าง
พิจารณา ถ้าฝ่ายโจทก์ กับฝ่ายจำเลย ปรานี
ปรานอม พร้อมกัน ร้อง ขอ ให้ ศาล เสนอ ผู้
ผู้ใด คนเดียว ก็ได้ หลาย คนก็ได้ เป็นอนุญาต
ตุลาการ ตัดสิน คดี นั้น ศาลมีอำนาจ ที่จะ
หาตัวผู้ ซึ่งฝ่ายโจทก์ฝ่ายจำเลย ร้อง ขอ ให้ เป็น
อนุญาตตุลาการ นั้น มา พิจารณา ช้ ขาดคดีเรื่อง
นั้น ได้

มาตรา ๓๐๘ ถ้า โจทก์ หรือ จำเลย จะ ร้อง ขอ
ให้ ผู้ใด เป็น อนุญาตตุลาการ ศาล เห็นว่าจะ

มีหมายเชิญมา เป็น อนุญาตตุลาการ ไม่ได้ด้วย
เหตุผลอันสมควร ก็ได้ หรือ ศาล ได้มี หมาย
ไปเชิญตาม คำร้องขอ ถ้าผู้ นั้น จะ ไม่รับ
เป็น อนุญาตตุลาการ ก็ได้ เมื่อ การ เป็น เช่น
นี้ โจทก์จำเลย จะ ร้อง ขอ ให้ผู้อื่น เป็น อนุญาต
ตุลาการ ต่อ ไปก็ได้

มาตรา ๓๑๐ ถ้า อนุญาตตุลาการ หลาย คน
ด้วยกัน มีความเห็น กากิ่ง ก็ให้ อนุญาต
ตุลาการ เดิมผู้ เป็น ประชาน ของ อนุญาตตุลา
การ อีก คน หนึ่ง ดำหรับที่จะ ได้ วินิจฉัย ให้ เป็น
ความเห็น มากกว่ากัน แต่จะได้ ถือเอาตาม
ความเห็นข้าง มาก นั้น เป็นคำชี้ขาด ถ้าอนุญาต
ตุลาการ เดิมผู้ เป็น ประชาน ไม่ ตก ลง กัน ได้
ก็ให้ผู้พิพากษา เดิมผู้ เป็น ประชาน ดัง นั้น

มาตรา ๓๑๑ ถ้า อนุญาตตุลาการ จะ ต้อง
การ ตรวจ ถ้อยคำ จำนวนใน คดี เรื่องนั้น บรรดา
ที่ศาลได้ พิจารณา มา หรือ จะ ให้ เรียก พยาน มา
ประกอบ ใน การ พิจารณาออก ความ เห็นประการ
ใด ๆ ให้ศาลเป็นธุระ เรียก ร้อง จัดการ ตาม คำ
ร้อง ขอ ของ อนุญาตตุลาการ นั้น ตาม อำนาจ
ของ ศาล

มาตรา ๓๑๒ เมื่ออนุญาตตุลาการได้ พิจารณา
คดี ในระหว่าง โจทก์จำเลยแล้ว เสร็จ ออกความ
เห็นชี้ขาดว่าฝ่ายใดชนะ แต่แพ้ ให้ผู้พิพากษา
ตัดสินตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการนั้น คำ
อุทธรณ์เนียมแต่คำจำง อนุญาตตุลาการ ให้
แล้วแต่คู่ความจะสัญญากันว่าผู้ใดจะเป็นผู้เสีย
หรือ มีฉนั้นแล้ว แต่ศาลจะ เห็น สมควร

มาตรา ๑๑๓ ถ้าคู่ความ ได้สัญญากัน ยอมให้ผู้ใดเป็นอนุญาโตตุลาการชำระคดีของตน นอกศาลมาแล้ว แล อนุญาโตตุลาการ นั้น ได้ตัดสิน ตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งคู่ความ ได้ยอมอนุญาต ให้มีแล้ว เมื่อคู่ความ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ประพฤติ ตามคำตัดสิน ของ อนุญาโตตุลาการ คู่ความ ที่ชนะคดี มีอำนาจ มาฟ้อง ยังศาลให้ศาลยกเอา คำตัดสิน ของ อนุญาโตตุลาการ นั้น เป็นคำตัดสินของ ศาลได้เช่น อย่าง เดียว กันกับอนุญาโตตุลาการ ที่ได้ตั้งในศาล ตั้งที่ มาแล้ว ในมาตรา ก่อน ๆ นี้

มาตรา ๑๑๔ เมื่อศาล ได้ตัดสิน บังคับ ตามคำชี้ขาด ของ อนุญาโตตุลาการ เช่น นี้แล้ว ฝ่ายโจทก์ หรือ ฝ่าย จำเลย จะ อุตหรณ์ คำตัดสิน นั้นไม่ได้ เว้นไว้แต่ จะ ได้รับ อนุญาตจาก ศาลในคดี ที่มี พยาน อยู่บ้าง ว่า อนุญาโตตุลาการ หรือ ผู้ชี้ขาด ได้ พิจารณาโดย ทาง ทุจริต หรือ มี พยานใน ข้อที่ คำชี้ขาด ของ อนุญาโตตุลาการ นั้น ไม่ได้เป็นไปโดย สัจจิต อย่าง หนึ่ง หรือ คำตัดสิน ของ ศาล ไม่ ถูกต้อง กับ คำชี้ขาด ของ อนุญาโตตุลาการ อย่าง หนึ่ง โจทก์ หรือ จำเลย จึง จะ อุตหรณ์ ได้

เมื่อ ตาม มาตรา นี้ คู่ความ อุตหรณ์ ไม่ได้แล้ว ศาล ถ้า ไม่ ต้อง ส่ง ส่วนวนั้น มา ยัง ศาล สูง แล บังคับ ได้ทันที

หมวดที่ ๑๖

ว่าด้วยความอนาถา

มาตรา ๑๑๕ ผู้ใดเป็น คนยากจนไม่มีทรัพย์สินสมบัติพอ จะ เสีย ค่า ชกรรม เนียม เมื่อศาล ได้ไต่สวน เปรน ที่ เชื่อ ได้ว่า ผู้เป็น โจทก์ คน นั้น เป็น คนยากจน เชื่อใจจริง แล มีคดีทุกชั้น ควรจะฟ้องร้อง ว่ากล่าว ที่ จะชนะได้แล้ว ก็ให้ศาลยอม ให้ผู้นั้น ว่าความ โดย อย่าง เป็น คนอนาถา

มาตรา ๑๑๖ จำเลยคนใด เป็นคนยากจน เชื่อใจไม่มีทรัพย์สินสมบัติพอจะ เสีย ค่า ชกรรม เนียมได้ เมื่อศาล ได้ไต่สวน เปรน ที่ เชื่อ ได้ ว่า เป็น ความจริง ตั้ง นั้นแล้ว ก็ยอม ให้จำเลย คน นั้น ว่าความ อย่าง เป็น คน อนาถา ได้เหมือน กัน

มาตรา ๑๑๗ ผู้ใดจะ ว่าความ เช่น คนอนาถา จะ เป็น โจทก์ก็ได้ หรือ เป็น จำเลย ก็ได้ ต้องลำบาก คน แล ให้การ ร้องขอ ต่อ ศาล ชี้แจง เหตุ ซึ่ง ตน ไม่มีทรัพย์สินสมบัติพอจะ เสีย ค่า ถูชา ชกรรม เนียม นั้น แต่ ถ้า ยัง ไม่ได้ อนุญาต ของ ศาล ก่อนแล้วจะ ว่าความ อย่าง คนอนาถาไม่ได้ อนึ่ง เมื่อศาล ได้ ฟัง ลำบาก แล จุด คำร้อง ขอ ของผู้ร้อง ว่าความ อย่าง คน อนาถาไว้แล้ว ให้คัดสำเนา คำร้องขอ ชี้แจง นั้น ส่งไปให้ คู่ความ อีก ฝ่ายหนึ่งทราบ ถ้า คู่ความ นั้น ไม่มี พยาน หรือ หักถวน สิ่งใดจะ นำให้ศาล แล เห็น ว่า คำที่ ร้อง ขอ จะ เป็น ความ ไม่จริง ก็ให้ศาล อนุญาต ให้ว่าความ

เป็น อนาคตได้ ถ้าศาลได้ส่วนได้ความจริง ตามคำพยานของฝ่ายหนึ่งแล้ว ก็ให้ยกคำร้องของผู้ที่ว่าเป็นคนอนาคตเสีย

มาตรา ๑๑๘ ถ้าศาลได้ยอมอนุญาตให้ผู้ใดว่าความอย่างคนอนาคตแล้ว ไม่ต้องเรียกค่าฤชาธรรมเนียมแก่ผู้ยื่น

มาตรา ๑๑๙ เมื่อศาลได้อนุญาตให้ผู้หนึ่งผู้ใดว่าความได้ อย่างคนอนาคตแล้ว แต่ภายหลังถ้าศาลได้ความว่าผู้ยื่นยังมีทรัพย์สินพอจะเสียค่าฤชาธรรมเนียมได้ในเวลาที่ร้องขอ นั้นก็ดี หรือ มามีทรัพย์สินสมบัติขึ้นพอจะเสียค่าฤชาธรรมเนียมได้ในเวลาที่ได้อนุญาตแล้วก็ดี หรือ ถ้าผู้ใดได้รับอนุญาตนั้น ขณะคดีศาลได้ตัดสินให้ อีกฝ่ายหนึ่งใช้ค่าธรรมเนียมแทน ก็ดี ให้ศาลเรียกค่าธรรมเนียมในคดีนั้นเต็มตามอัตรา

มาตรา ๑๒๐ ถ้าผู้ใดได้รับอนุญาตว่าความอย่างคนอนาคตประพฤตินไม่เรียบร้อยในระหว่างพิจารณา เช่นกระทำความรำคาญให้แก่ศาล หรือ ประพฤติล่วงละเมิดบังคับบัญชาของศาลหรือจงใจประวิงความเรื่องนั้นขึ้นใช้ ศาลจะถอนอนุญาตเสีย เมื่อใดไม่ยอมให้ผู้ยื่นว่าความอย่างคนอนาคตก็ได้

มาตรา ๑๒๑ คดีเรื่องใดซึ่งผู้ใดได้รับอนุญาตว่าความอย่างคนอนาคตเป็นโจทย์ ถ้าศาลพิจารณาได้ความว่าโจทย์จริงใจ เอาความเท็จมาแกง ก่อวาท ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้เอาตัวโจทย์จำไว้ มีกำหนดไม่เกินกว่าหกเดือน

มาตรา ๑๒๒ ผู้ใดเมื่อจำคุกแล้ว เอาความเท็จมาร้อง ฟรังต่อศาลเพื่อจะขอว่าความอย่างคนอนาคตพิจารณาได้ความจริง ผู้ยื่นมีความผิดฐานเดิมคดีอำนาจศาลตั้งในระหว่างโทษจำขัง มีกำหนดไม่เกินสิบสองเดือน หรือปรับเป็นเงินไม่เกินพันบาท

หมวดที่ ๑๗

ว่าต่าง แก่ต่าง

มาตรา ๑๒๓ โจทย์ก็ตั้งจำเลยก็ตั้งแต่งทนายไว้ความให้ผู้ใด คนเดียวก็ดี หรือหลายคนก็ดี มาว่าต่าง แก่ต่าง ในศาลใดก็ได้ แต่ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อความสะดวกแก่คดีนั้น หรือเพื่อเหตุอื่นอันสมควร แก่ทางยุติธรรม จะบังคับให้ตัวความมาศาลด้วยก็ได้

มาตรา ๑๒๔ คดีเรื่องใดที่มีโจทย์หลายคนก็ดี จำเลยหลายคนก็ดี ถ้าฝ่ายโจทย์หรือฝ่ายจำเลย ต่างคนจะแต่งทนายไว้ความว่าทุกคน ถ้าแต่บางคนจะแต่งทนายรวมให้มาว่า

ต่าง แก่ต่าง ฝ่าย ละ คน ก็ ได้ แต่ ทนาย ผู้เดียว
จะ ว่าต่าง แก่ ต่างทั้ง ฝ่าย โจทย์ แล จำเลยด้วยไม่ได้

มาตรา ๑๒๕ หนังสือ ใ้ ความ แก่ต่าง ว่าต่าง
เช่น นี้ จะ ทำ ใ้ ความ ที่ ศาล ได้ ก็ ได้ หรือจะ
ทำกัน ต่อ หน้า เจ้า พนักงาน ที่มี อำนาจ จะ ทำ เช่น
หนังสือ สัญญา กัน ก็ ได้ แต่ ถ้า ทำที่ ศาลอื่น
หรือ แห่ง อื่น มิใช่ ศาล ซึ่งรับ พิจารณา คดี เรื่องนั้น
ใ้ ผู้รับ ใ้ ความ รับ หนังสือ นั้นมายังศาลที่พิจารณา
แต่ หนังสือ ใ้ ความ เช่น นี้ ต้อง ให้ มี ข้อ ความ ใ้
ชัดเจน อย่า ให้ เป็น ที่ เคลือบ แคลง สงสัยได้

มาตรา ๑๒๖ ถ้า ตัว ความ เป็น เด็ก ตำ ชาญ
หรือ เป็นคน พัน เพื่อน มิมี สติพอ ที่ จะ ใ้ ความ ใ้
ผู้ใด ผู้หนึ่ง มา ว่าต่าง แก่ ต่าง ของ ตัว ความ ได้
ก็ ให้ศาล เรียก บิดา มารดา ญาติ พี่ น้อง ผู้ปก บัก
รักษา มา ได้ ส่วน ตุ แล้ว ให้ตั้ง ผู้รับ ใ้ ความ
ตาม ส้มควร แก่ ผล ประโยชน์ ของ ตัว ความนั้น

มาตรา ๑๒๗ ทนาย ผู้ใด ประพฤติ มิสมควร
ศาล มี อำนาจ ที่ จะ ห้ามไม่ให้ ว่า ความ ในศาลหนึ่ง
หรือทุก ๆ ศาล แต่ มีกำหนดเท่าใดก็ได้ แต่ คำ
สั่งห้าม เช่น นี้ ให้มี เป็น ดาย ถักษณ อักษร อหนึ่ง
ถ้า ทนาย เห็น ว่า คำ สั่ง ของ ศาล มิ เป็น ยุติธรรม
จะ อทธรณ ฎีกา เฉพาะ คำสั่ง นี้ ก็ได้ ใ้ ว่า
กัน เป็น คดี ต่าง หาก

มาตรา ๑๒๘ ให้ เสนาบดี กระทรวงยุติธรรม
มี อำนาจ ที่ จะ ตั้ง ฎีกา ข้อ บังคับ ใน เรื่อง ผู้ใดจะเป็น
ทนาย ว่า ความ ใน ศาล ได้ แล ไม่ได้ แล ข้อ
บังคับ อื่น ๆ ที่ เกี่ยว กับ หน้า ที่ ของ ทนาย ตามที่
เห็น ส้มควร ได้

หมวดที่ ๑๘

ว่าด้วย ตัว ความ ตาย ใน ระหว่าง พิจารณา

มาตรา ๑๒๙ ความ แพ่ง เรื่อง ใด พิจารณา
อยู่ ในศาล ถ้า คู่ ความ ฝ่าย หนึ่งตาย แต่ คู่ ความ
อีก ฝ่าย หนึ่ง ซึ่ง มี ประโยชน์ ใน ความเรื่องนั้น
จะ ร้อง ขอ คัด ศาล ให้ เรียก ผู้ที่ ได้ รับ มรดกหรือ
ผู้ปกครอง ทรัพย์สิน สัมบัติ ของ ผู้ตาย มา ว่า ความ
เรื่องนั้น ต่อ ไป ก็ได้ หรือ ศาล จะ จัด การ เรียก
คน อื่น มา แทน ผู้ตาย ก็ได้

มาตรา ๑๓๐ คู่ ความ ฝ่าย หนึ่ง ยื่น คำ ร้อง ขอ
ใ้ ศาล เรียก ผู้ที่ ได้ รับ มรดก หรือ ผู้รับ ปก
ครอง ทรัพย์สิน สัมบัติ ของ ผู้ตาย มา ว่า ความ ต่อ ไป
นั้น ให้มา ร้อง ภายใน ปี หนึ่ง นับ แต่ วันที่ ผู้ตาย ๆ
ไป แล เมื่อ ศาล ตรวจสอบ พิเคราะห์ เห็น ส้มควร จะ
เรียก ผู้ นั้น มา ว่า ความ ตาม คำ ร้อง ขอ ก็ ให้
ศาล ออก หมาย เรียก ผู้ นั้น มา ว่า ความ เรื่อง นั้น
ต่อไป แต่ ใ้ ศาล คัด คำ ร้อง โดย ย่อ ดง ใน หมาย
ใ้ ผู้ ซึ่ง จะ มา ว่า ความ นั้น ทราบ ด้วย

มาตรา ๓๓๑ ผู้ที่ได้รับหมายเรียก ของ ศาล
ทราบ ความแล้ว เมื่อ ตน ไม่ได้ ไปน ผู้รับมรดก
หรือ ปกครอง ทรัพย์สิน สมบัติ ของ ผู้ตายแล้ว จะมี
คำคัดค้านก็ได้ แต่ต้องมี ภาย ใน กำหนด
ของ ศาล

มาตรา ๓๓๒ ถ้า ผู้ที่ได้รับ หมาย มีคำคัดค้าน
ร้อง ของ ฝ่าย หนึ่ง ว่า ตน เป็น ผู้ไม่สมควรจะ
รับ ความ ของ ผู้ตาย ต่อ ไป ถ้า ศาล ได้ ส่วนใด
ความจริง เห็น ว่า ผู้หนึ่ง ไม่ เกี่ยว ของ แก่ ทรัพย์สิน
สมบัติ ของ ผู้ตาย นั้น ก็ ให้ ศาล ยก คำ ร้อง
ของ ผู้ร้อง ขอล นั้น เสีย

มาตรา ๓๓๓ ผู้หนึ่ง ผู้ใด ซึ่ง จะ ต้อง ว่า
ความ ของ ผู้ตาย ต่อ ไป ตน จะ มา ว่า ความ เอง
หรือ จะ ให้ ผู้ใด ว่า ความ แทน ก็ได้ แต่ ต้อง
ประพฤติ ตาม ความ ใน หมวด ที่ ๑๖ นั้น

หมวดที่ ๑๗

ว่าด้วย เติมนัด อำนาจ ศาล

มาตรา ๓๓๔ ถ้า คู่ความ ผู้ใด ประ
พฤติ อាកาร กิริยา ไม่ เรียบ ร้อย จน ถึง ณ
พิพากษา ต้อง มีคำสั่ง ให้ ชะงัก ให้ ออก จาก ศาล
เพื่อ จะ รักษา ความ เรียบ ร้อย ใน ศาล ดังนี้ แล้ว
ให้ พิจารณา คดี นั้น ต่อ ไป ได้

มาตรา ๓๓๕ ผู้ใด ผู้หนึ่ง ใจ ปรารถนา เข้า
มา ว่าต่าง แก่ต่าง ฝ่าย โจทย์ หรือ ฝ่าย จำเลย

ก็ดี โดยมี ได้รับ อนุญาต จาก ฝ่าย โจทย์
หรือ ฝ่าย จำเลย ถ้า ได้ ส่วน ได้ ความ จริง
ให้ ลง โทษ ผู้เดิมคดี นั้น ให้ จำไว้ ไม่ เกิน กว่า
สิบ สอง เดือน หรือ ปรับ เป็น เงิน พินัย ไม่ เกิน
กว่า พัน บาท หรือ ทั้ง จำ ทั้ง ปรับ ด้วย ก็ได้

มาตรา ๓๓๖ ผู้ใด หมิ่น ประมาท แก่ ผู้
พิพากษา ใน เวลา ทำการ ตาม หน้า ที่ ใน ศาล
หรือ หมิ่น ประมาท ต่อ ศาล ใด ๆ ด้วย กาย
ก็ดี ด้วย วาจา ก็ได้ ซึ่ง มี บัง ควร ให้ ลง โทษ
แก่ ผู้ หมิ่น ประมาท นั้น ให้ จำไว้ ไม่ เกิน กว่า
สิบ สอง เดือน หรือ ให้ ปรับ เป็น พินัย เงิน ไม่
เกิน กว่า พัน บาท หรือ ทั้ง จำ แด่ ปรับ ด้วย
ก็ได้

มาตรา ๓๓๗ ถ้า ผู้ใด มา กระทำ การ หมิ่น
ประมาท ต่อ ผู้พิพากษา หรือ ศาล ดัง กล่าว ไว้
ใน มาตรา ข้าง บน นี้ ศาล จะ สั่ง ให้ ชะงัก ผู้
หมิ่น ประมาท คู่ มั่ง ไว้ หรือ จะ ชะงัก ได้ ไม่ ให้
เข้า ศาล มี กำหนด เวลา เท่า ใด ก็ได้ แต่ ถ้า
ศาล เห็น สมควร จะ ตัด สิ้น ลง โทษ ผู้ หมิ่น
ประมาท นั้น ใน วัน เดียว นั้น ก็ ให้ ตัด สิ้น
ตาม ควร แก่ โทษานุโทษ แล้ว ให้ ศาล จดหมาย
พรรณนา ข้อ ความ ผิด แด่ โทษ ที่ ได้ ตัด สิ้น ไว้
ใน จำนวน ด้วย

หมวดที่ ๒๐

ว่าด้วยกำหนดเวลา

มาตรา ๓๓๗ ในการกำหนดวันเวลาทั้งปวง ที่ให้นับตั้งแต่วันใดวันหนึ่งเป็นต้นไปก็ดี หรือให้นับตั้งแต่วันเกิดเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นเป็นต้นไปก็ดี ตามความในพระราชบัญญัตินี้ ต้องถือว่าให้นับหนึ่งในวันรุ่งขึ้น

มาตรา ๓๓๘ ถ้าวันที่สุดของกำหนดเวลาที่ศาลกำหนดให้ก็ดี หรือกำหนดเวลาดำเนินคดีที่ปรากฏในกฎหมายก็ดี เป็นวันปิดศาลแล้ว คู่ความมีอำนาจที่จะยื่นได้ในวันต้นที่ศาลเปิดทำงานในคราวนั้น

มาตรา ๓๔๐ ความในมาตราต่างๆ ในพระราชบัญญัตินี้ จะไม่ตบแต่งอำนาจศาลที่จะขยายหรือย่นเวลาให้ทำการสิ่งใด ๆ คือศาลมีอำนาจที่จะกำหนดเวลาให้ทำการสิ่งใด ๆ ได้ ตามแต่ศาลจะเห็นสมควรเมื่อมีเหตุพิเศษ แต่ตามธรรมดาศาลจะกำหนดเวลาตามพระราชบัญญัตินี้ อนึ่ง ถ้าศาลได้กำหนดเวลาพิเศษแล้ว ให้จดหมายเหตุลงไว้ในสำนวน

หมวดที่ ๒๑

ว่าด้วยค่าธรรมเนียม

มาตรา ๓๔๑ การที่จะบังคับให้จ่ายค่าฤชาธรรมเนียมในคดี เมื่อได้พิพากษาคดีแล้วนั้น ย่อมอยู่ในอำนาจของศาล

ค่าค่าธรรมเนียมนั้น ถ้ามิได้ระบุให้ชัดเป็นประเภทค่าธรรมเนียมอะไรบ้างแล้ว ต้องถือว่าค่าที่ไว้ให้ใช้ค่าธรรมเนียมนั้น รวมทั้งค่าพยาน ค่าทนาย ค่าความแต่ค่าอื่น ๆ บรรดาที่กฎหมายบังคับให้

มาตรา ๓๔๒ ค่าธรรมเนียมทั้งหลายในคดีแพ่งก็ดี แต่คดีแพ่งกับอาญาปนกันก็ดี ให้เก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่มีแจ้งอยู่ในตารางข้างท้ายพระราชบัญญัตินี้ แต่เมื่อปรากฏว่าอัตราบกพร่อง ในแห่งหนึ่งแห่งใด ให้เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม มีอำนาจออกกฎเพิ่มเติมได้

มาตรา ๓๔๓ ค่าขึ้นศาลตามทูลทรัพย์ให้เรียก ร้อย ละ สอง กิ่ง แต่เศษ ร้อย ให้นับเป็น ร้อย แต่ถ้าความทูลทรัพย์มาก ให้เรียกค่าขึ้นศาลเพียงพันบาทเป็นอย่างสูง

มาตรา ๓๔๔ คดีที่โจทก์ขอให้ศาลตัดสินบังคับจำเลยอย่างอื่น นอกจากเรียกทูลทรัพย์ เช่น ขออย่า ขอห้าม แลทางเคិระ เป็นต้น ให้เรียกค่าขึ้นศาลเรื่องละสิบบาท แต่ถ้าแม่มีค่าขอซึ่งมีทูลทรัพย์รวมอยู่ด้วยแล้ว ให้เรียกตามทูลทรัพย์ แต่อย่าให้น้อยกว่าสิบบาท

คดีซึ่งไม่มีทูลทรัพย์ อย่างเช่นที่ว่ามาแล้วนี้ ออกธรรมเนียมไม่ได้

มาตรา ๓๔๕ คดีที่โจทก์ขอให้ศาลตัดสินบังคับจำเลย ตามคำสั่งขาดของอนุญาตตุลาการ ให้เรียกค่าขึ้นศาล ร้อย ละหนึ่ง

ตาราง ๑

ค่าธรรมเนียม	ค่าต ใน ตนาม สถิตย์ยุติธรรม แต่ ค่าต มณฑล	ค่าตเมือง	ค่าตโปรดภา หรือ ค่าตแขวง	หมายเหตุ
๑ ค่าตัดสินเรื่อง ตะ	๗ บาท	๖ บาท	๕ บาท	
๒ ค่ารับฟ้อง	๕ บาท	๒ บาท	๑ บาท	
๓ ค่าไต่ความ	๕ บาท	๓ บาท	๒ บาท	
๔ ค่าหนังสือ ประกัน	๕ บาท	๓ บาท	๒ บาท	
๕ ค่าหมายเรียกคนทุก อย่าง	๓ บาท	๓๒ อัฐ	๓๒ อัฐ	
๖ ค่าทุเลามีค่าที่ต้องทำด้วย หนังสือ ร้องขอต่าง ๆ หรือคำสาบานของ บุคคลที่ส่งมาพร้อม กับค่า มีค่าฉบับละ	๕ บาท	๒ บาท	๑ บาท	ค่าความต้อง เสียค่าเดิน ทาง ด้วยต่าง หาก

ต่อตาราง ๑

ค่าธรรมเนียม	ค่าต โน สนาม สถิตยัตติกรรม แต่ค่าตมณฑล	ค่าตเมือง	ค่าตไปริสภา หรือ ค่าตแขวง	หมายเหตุ
๗ ค่าตราสิน หรือ หนังสือ ต่าง ๆ ที่ จะ ส่ง เปน พยาน ต้อง เสีย ค่า ธรรมเนียม ฉบับ ละ	๓ บาท			
เว้น ไว้ แต่ โน เสรีจ ภาษี อากร ให้ เรียก สำหรับ หนังสือ ไม่ ให้ เกิน กว่า	๔ บาท			
๘ ค่าหมาย บังคับ ฎา หมาย คำสั่ง	๔ บาท	๓ บาท	๒ บาท	คือ ความต้อง เสีย ค่า เดิร ทาง ด้วยต่าง หาก
๙ ค่าคัดสำนวน ถ้า คู่ความ คัดเอง ไม่ต้อง เสีย ค่า คัด ถ้า ค่าด คัด ให้ ๆ คิด ร้อย คำ ดั้น ๓๒ อัฐิ ต่อ ไป ร้อย คำ ต่อ ๓๖ อัฐิ แด ค่า สอบ ทาน ฉบับ ละ ๒ บาท				
๑๐ ค่ายอม ความ เปรียบ เทียบ	๔ บาท	๓ บาท	๒ บาท	

ถ้า ค่าตมณฑล ทำกร ใน หน้าที่ ค่าต เมือง ให้ เรียก ค่าธรรมเนียม เท่า อัตรา ค่าต เมือง

ตาราง ๒

คุณาบุรุษ พยาน ซึ่ง ควร ได้รับเงินค่า บวช การ ต่าง ๆ กัน เมื่อ ต้อง มา ศาล	ควร ได้รับ เงิน ค่า บวช การ วัน หนึ่ง		หมายเหตุ
	ไม่เกิน กว่า	ไม่น้อย กว่า	
	บาท	บาท	
พระบรมวงษา นุวงศ์ และ ข้าราชการ ผู้ใหญ่	๒๐ บาท	ตามแต่ศาลเห็น สมควร	นอกจากนี้ให้ พยานได้รับค่าเดินทางตามที่ออก ไปพอสมควรแต่ อัตราให้คิดให้ เป็นรายวันที่พยาน ต้องมาศาลจะได้ สิบ ๆ บาทไม่ได้ สิบก็
ข้าราชการ ผู้น้อย	๑๐ บาท	” ”	
แพทย์แลผู้มวิชา	๑๕ บาท	” ”	
หัวหน้าห้าง ที่ ไม่ปรากฏว่ามีเงินเดือน			
เท่าใด	๑๕ บาท	” ”	
คนที่ หายอื่น ๆ ให้ เท่า กับ ค่าจ้าง ที่ คน พวก เหล่า นี้ จะ ได้รับ ตาม ราย วัน ถ้า ไม่ ต้อง มา ศาล	๑๐ บาท	๑ บาท	
พยาน ผู้ชำนาญ แล อนุญาต ตุลาการ ให้ ด้วย ความ ตกตง กัน เอง ค่าถาม ซึ่ง ผู้แพะ จะ ต้อง เสีย ให้ แก่ ผู้ชนะ			
ถาม ผู้รัง	วัน ละ	๒๐ บาท	
ถาม แรก ๆ ขึ้น	วัน ละ	๖ บาท	

ข้อ ทรวง ๒

ถ้า สัม พยาน โดย เดิร เษิน สัม

ให้ เสีย ค่า เติน ทาง แด ค่า บอย การ ผู้ ไป สัม ตั้ง นี้

ถ้า ผู้ พิพากษา ไป สัม

๒๐ บาท

ยก กระทบ หรือ เจ้า พนักงาน ผู้ ขึ้น ไป สัม

๓๐ บาท

แด ตัว พยาน ไม่ได้ เดย

ค่า ส่ง ประเด็น ไป สัม ๑

ถ้า ส่ง ไป ให้ ศาล อื่น สัม ให้ เรียก ค่า ชรรม เนียม ตั้ง นี้

ถ้า ทุน ทรวพย ค่า กว่

๓๐๐๐๐ บาท ให้ เรียก ๕ บาท

ถ้า ทุน ทรวพย ตั้ง แด

๓๐๐๐๐ บาท ขึ้น ไป ให้ เรียก ๓๐ บาท

ถ้า ทุน ทรวพย ตั้ง แด

๕๐๐๐๐ บาท ขึ้น ไป ให้ เรียก ๒๕ บาท

ตาราง ๓

ค่าธรรมเนียม กองหมาย

ค่าธรรมเนียม	ทุนทรัพย์		ชัก		หมายเหตุ
	บาท	อัฐ	บาท	อัฐ	
ขายเดหัด	๓๐๐		๕		
ค่าประมวลทรัพย์ ใน คดีมรฎกแต่อื่น ๆ	๓๐๐		๓		
ภาย หดง ประกาศ ก้อน หน้า ขาย เดหัดง					
จำเลย มา ชำระเงิน ตาม คำ ตัดสิน	๓๐๐		๓	๓๒	
ค่าวัด ที่ดิน แด ทำ แผนที่ วัด ละ			๖		